

Anna Peltomaa

SOITTAMISEN MOTIVAATIO MUSIIKIN AMMATTILAISEN KOKEMANA

SOITTAMISEN MOTIVAATIO MUSIIKIN AMMATTILAISEN KOKEMANA

Anna Peltomaa
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Musiiikin tutkinto-ohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Musiikin tutkinto-ohjelma, musiikinohjaajan suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Anna Peltomaa

Opinnäytetyön nimi: Soittamisen motivaatio musiikin ammattilaisen kokemana

Työn ohjaaja: Jaana Sariola

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Kevät 2016

Sivumäärä: 52 + 3

Motivaatio on se voima, joka saa ihmisen innostumaan asioista ja tekemään töitä tavoitteidensa eteen. Musiikillinen maailma muuttuu koko ajan, ja ammattilaisia tarvitaan alalle nyt ja tulevaisuudessa. Musiikin ammattilaisuus edellyttää valtavan määrän soittamisen harjoittelua ja pitkäjänteistä työskentelyä musiikin parissa. Ilman soittamisen motivaatiota mahdollinen ura musiikin parissa voi katketa, sillä motivaatio luo pohjan ja edellytykset kehittymiselle. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan musiikin ammattilaisen kokemuksia soittamisen motivaatioon vaikuttavista tekijöistä.

Tutkimukseen olen haastatellut yhtä Sibelius-Akatemian solistiselta puolelta valmistunutta musiikin maisteria, joka on toiminut niin muusikkona kuin soitonopettajana. Tutkimus on toteutettu fenomenologisella tutkimusotteella, ja aineiston analyysi toteutettiin Juha Perttulan fenomenologista analyysimenetelmää soveltaen. Tutkimushenkilön kokemusten perusteella olen luonut yhden ainutlaatuisen ihmisen merkitysverkoston soittamisen motivaatioon liittyvistä tekijöistä. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu fenomenologian, soittamisen motivaation sekä musiikin ammattilaisuuteen liittyvien taustatekijöiden ja tärkeiden käsitteiden tarkastelusta.

Motivaatio itsessään on moniulotteinen ilmiö, ja soittamisen motivaatiokin rakentuu jokaisella ihmisellä hänen omista lähtökohdistaan käsin. Soittamisen motivaatio koostuu useista eri motiiveista, jotka vaihtelevat kestoltaan ja voimakkuudeltaan. Musiikki itse, vuorovaikutukseen perustuvat motiivit, kilpaileminen sekä harjoitteluun liittyvät motiivit osoittautuvat vahvimiksi tekijöiksi soittamisen harjoittamisen taustalla. Aikaisempi tutkimus soittamisen motivaatiosta tukee havaintojani.

Motivaatio on pitkäjänteisen työskentelyn ja oppimisen perusta, joten motivaatioon ja erityisesti motivaation ylläpitämiseen liittyvien tekijöiden tiedostaminen on äärimmäisen tärkeää. Soittamisen motivaatiota on tärkeää tarkastella niin oppilaan kuin opettajankin näkökulmasta, jotta motivaatio-ongelmia kyetään ehkäisemään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa musiikin harrastamista tai ammattiopintoja.

Asiasanat: Soittamisen motivaatio, musiikkipedagogi, muusikko, fenomenologia, kokemus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Music, Option of Music Instructor

Author: Anna Peltomaa

Title of Bachelor's thesis: Motivation in Playing Musical Instrument as Experienced by Music Professional

Supervisor: Jaana Sariola

Term and year of completion: Spring 2016

Number of pages: 52 + 3

It takes years of practice to be a music professional. Without motivation it is almost impossible to develop your musical skills and to reach your goals in a long-term plan. The aim of this thesis is to clarify the background components in motivation in playing a musical instrument.

One music professional graduated from Sibelius Academy as a master of music was interviewed. This study focuses on her own experiences in motivation in playing a musical instrument from her childhood to adulthood as a music professional. She is both a musician and a teacher.

The method used in this study was phenomenology. The main purpose was to understand and describe the meaning of the lived experience. This study was interested in one person's unique experiences. The theoretical framework of this study consists of phenomenological research methods, theories of motivation in playing and instrument and possible careers in music.

Motivation in playing an instrument is extremely complex. As a result of this study it was found out that musical motives, motives based on interaction with other people, motives in practice and motives in competition seems to be the most emphatic motives in motivation in playing a musical instrument. Music itself is the most powerful factor in developing your musical skills.

Keywords: Motivation in playing an instrument, musician, music teacher, phenomenology, experience

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	FENOMENOLOGIA TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTANA	9
2.1	Fenomenologian määritelmä	9
2.2	Fenomenologian taustalla toimineet filosofit.....	10
2.3	Eksistentiaalinen fenomenologia ja holistinen ihmiskäsitys	11
2.4	Fenomenologinen erityistiede.....	13
3	MOTIVAATIO	14
3.1	Motivaation määritelmä	14
3.2	Motivaatioteoriat.....	15
3.2.1	Tavoitteet motiiveina	15
3.2.2	Sisäinen ja ulkoinen motivaatio.....	16
3.3	Soittamisen motivaatio	17
4	MUSIIKKI AMMATTINA.....	21
4.1	Musiikin harrastaminen.....	21
4.2	Harrastuksesta ammatti.....	22
4.3	Muusikko	23
4.4	Soitonopettaja	23
4.5	Ammatti-identiteetti.....	25
5	TUTKIMUKSEN KULKU JA METODOLOGIA	27
5.1	Tutkimushaastattelu	27
5.1.1	Haastateltavan esittelemine	27
5.1.2	Haastattelu aineistonkeruun menetelmänä	28
5.1.3	Haastateltavan tavoittaminen	29
5.1.4	Haastattelun toteuttaminen	29
5.2	Aineiston analyysi.....	30
6	TUTKIMUSTULOKSET	34
6.1	Musiikki itsessään	34
6.2	Kilpailu.....	35
6.3	Harjoittelemine	36
6.4	Opettajan vaikutus.....	38
6.5	Musiikillinen identiteetti.....	39

6.6	Soittamisen taustalla vaikuttaneet tekijät.....	40
6.7	Elämänmuutokset.....	41
6.8	Soittamisen motivaatio musiikin ammattilaisen kokemana	42
7	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	44
	LÄHTEET.....	47
	LIITTEET	58

1 JOHDANTO

Musiikki tulee aina olemaan tavalla tai toisella osa ihmisten elämää, joten musiikin ammattilaisia tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa. Tarkoitti musiikin ammattilaisuus sitten opettamista, esiintymistä, tutkimista, säveltämistä tai kirjoittamista, on musiikin ammattilaisiksi päätyneillä henkilöillä lähes poikkeuksetta jo lapsuudessa alkanut soittohistoria oman soittimensa parissa. (Kimanen 2011, 96.) Ennen musiikin ammattilaiseksi päätymistä omia musiikillisia taitoja kehitetään useiden vuosien ajan, ja pitkään soittotaustaan sisältyy valtava määrä harjoittelua (Kosonen 2001, 37). Suomessa on ihailtu musiikkiopistojärjestelmä, jonka yksi päätavoite on antaa eväitä soittamisen harrastajalle mahdollista ammattiuraa varten (Hirvonen 2003; Huhtanen 2004).

Nykyään on kuitenkin melko yleistä, että musiikinopiskelija väsy jossain vaiheessa opintojaan jatkuviin instrumenttitutkintoihin, sillä järjestelmä tähtää kollektiivisesti arvioitaviin ja minimiajassa valmistettuihin suorituksiin (Kimanen 2011, 98). Jossain vaiheessa musiikin harrastamista soittajan on tehtävä päätös, jatkaako hän harrastusta ammattiin asti. Polku musiikin ammattilaisuuteen sisältää todennäköisesti vaiheita, jolloin soittaminen saattaa tuntua haastavalta ja turhautavalta musiikista nauttimisen sijaan. (Hamann & Cooper 2016, 147.) Ympäröivä musiikillinen maailma on muutoksessa ja motivoituneita ammattilaisia alalle tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa. Soittamisen motivaatioon liittyvien tekijöiden tiedostaminen on tärkeää niin musiikinharrastajien, ammattiopiskelijoiden kuin ammattilaistenkin keskuudessa.

Kiinnostus opinnäytetyöni aiheeseen kumpuaa omasta elämästäni. Olen ammattiopintojeni edessä havainnut, että musiikin opiskelijat suhtautuvat soittamiseen ja soittamisen harjoitteluun hyvin vaihtelevasti. Jotkut opiskelijat noudattavat intensiivisesti tarkkaa harjoittelusuunnitelmaa, kun taas toiset tuntuvat harjoittelevat pääasiassa välttääkseen mahdollisen epäonnistumisen. Kokemukseni perusteella musiikin ammattiopiskelijoista löytyy aina myös alan vaihtajia. Oma motivaationi soittamista ja musiikin opiskelua kohtaan on vaihdellut vuosien varrella ja erilaisten tilanteiden mukaan. Olen kiinnostunut niistä pitkän aikavälin motiiveista, jotka saavat ihmisen toimimaan tavoitteidensa eteen. Mikä voima saa musiikin ammattilaisen päivästä toiseen tarttumaan omaan soittimeensa ja kehittämään omia musiikillisia taitojaan?

Tässä opinnäytetyössä lähdin lähestymään soittamisen motivaatiota musiikin ammattilaisen omien kokemusten pohjalta. Halusin haastatella tutkimukseen henkilöä, joka on klassisen musiikin ammattilainen. Onnistuin tavoittamaan klassisen huilupedagogin, joka on tehnyt pitkän uran soitonopettajana, ja joka solistisen koulutuksensa puolesta profiloituu myös muusikoksi.

Kokemuksen tutkimus pohjautuu perinteisesti fenomenologiseen tutkimukseen. Fenomenologian tavoitteena on tutkia ihmisen kokemuksia hänen omassa kokemusmaailmassaan. Ihmisen maailma rakentuu fenomenologisesta näkökulmasta tarkasteltuna erilaisista merkityksistä. Opinnäytetyöni on tapaustutkimus, eli tavoitteeni ei ole löytää yleistettävää ja laajaa kuvausta ilmiöstä, vaan pureutua yhden ainutlaatuisen ihmisen musiikilliseen polkuun luoden hänen kokemuksistaan mahdollisimman tarkka merkitysverkosto. Tutkimushenkilön kokemuksia analysoin soveltamalla Juha Perttulan fenomenologista analyysimenetelmää tutkimukseeni.

Koska opinnäytetyöni edustaa fenomenologista tutkimusotetta, tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu fenomenologisen tutkimusotteen filosofisten lähtökohtien ja erilaisten fenomenologisten suuntauksien tarkastelusta, soittamisen motivaation määrittelemisestä sekä musiikin ammattilaisuuteen vievän polun rakentumiseen vaikuttavista lähtökohdista ja tekijöistä suomalaisessa yhteiskunnassa. Lopuksi tarkastelen ammatti-identiteetin rakentumista.

Tutkimuskysymykseni tässä opinnäytetyössä ovat:

Millaisia kokemuksia musiikin ammattilaisella on soittamisen motivaatiosta?

Mitkä tekijät motivoivat musiikin ammattilaista soittamaan?

Aikaisempaa tutkimusta soittamisen motivaatiosta löytyy jonkin verran, mutta valtaosa tutkimuksista keskittyy nimenomaan oppilaan näkökulmaan. Uran luominen musiikin parissa edellyttää sinnikästä ja pitkäjänteistä omien musiikillisten taitojen kehittämistä, johon motivaatio vaikuttaa merkittävästi. Motivaation tutkiminen ammattilaisen näkökulmasta antaa tärkeää tietoa musiikin ammattilaisena toimimisesta ja soittamisen merkityksestä.

2 FENOMENOLOGIA TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTANA

Fenomenologia tutkimuksen lähtökohtana antaa tutkimusotteena opinnäytetyölle tietynlaisia taustatoumuksia, jotka vaikuttavat tutkimuksen eri vaiheisiin. Tässä luvussa avaan fenomenologian määritelmän, esittelen fenomenologisen erityistieteen taustalla vaikuttaneiden filosofien ajatuksia ja kuvailen Lauri Rauhalan eksistentiaalisen fenomenologian sekä holistisen ihmiskäsityksen. Lopuksi kuvailen Juha Perttulan käsityksiä fenomenologisesta erityistieteestä.

2.1 Fenomenologian määritelmä

Alun perin fenomenologia tarkoittaa oppia ilmenevästä (Backman & Himanka 2014, viitattu 8.3.2016). Fenomenologia on moniulotteinen ilmiö, joka ymmärretään filosofiana, tieteellisenä paradigmana eli lähestymistapana tai tutkimustapana. Keskeisin tutkimuskohde fenomenologiasa ovat ihmisten kokemukset. Kokemus tarkoittaa tässä kontekstissa laajasti ihmisen kokemuksellista suhdetta hänen omaan todellisuuteensa, eli elämismaailmaansa, joka on täynnä merkityksiä (Laine 2010, 29; Virtanen 2006, 152–153; Varto 1992, 23). Laine (2010, 29) tähdentää artikkelissaan, että fenomenologisesta näkökulmasta tarkasteltuna eläminen itsessään tarkoittaa kehollista toimintaa ja havainnointia, eli asioiden ymmärtävää jäsentämistä. Fenomenologien mukaan ihmisellä on intentionaalinen suhde maailmaan, jonka seurauksena kaikki asiat merkitsevät ihmiselle jotakin. Merkitykset ilmenevät ihmisen todellisuudessa useissa eri kerroksissa. Ne voivat tarkoittaa esimerkiksi yksittäisten ihmisten viestejä tai ilmetä esimerkiksi laajana historiallisena kulttuuriperintönä, joka välittyy sukupolvilta toisille. (Varto 1992, 56.) Kokemukset muotoutuvat merkityksien mukaan vuorovaikutuksessa yksilön oman todellisuuden kanssa. Fenomenologian perimmäinen tutkimuskohde ovat yksilön subjektiiviset merkitykset kokemusten rakennusaineena (Laine 2010, 29).

Ihminen nähdään fenomenologiassa yhteisöllisenä. Merkitykset, joiden kautta todellisuus ihmiselle rakentuu, ovat lähtöisin siitä ympäröivästä yhteisöstä, johon yksilö sosiaalistuu. (Laine 2010, 30.) Jokainen ihminen kehittyy ainutlaatuiseksi yksilöksi, ja fenomenologia on kiinnostunut tavoittamaan universaalien yleistyksien sijaan yksittäisten ihmisten tietoisia kokemuksia. Fenomenologiaa on sovellettu erityisesti psykologiseen tutkimukseen, mutta fenomenologisen paradigman taustalla olevan filosofian tunteminen on tutkimuksen eri vaiheissa tärkeää. (Laine 2010, 28, 30–

31; Virtanen 2006, 152, 167.) Ihmiskäsitys ja tiedonkäsitys ovat merkittäviä lähtökohtia tutkijan ajattelulle fenomenologisessa tutkimuksessa (Laine, 2010, 28).

2.2 Fenomenologian taustalla toimineet filosofit

Fenomenologian perustajana pidetään Edmund Husserlia, jonka fenomenologiaa kutsutaan puhtaaksi fenomenologiaksi (Taipale 2014, viitattu 8.3.2016; Juntunen 1986, 19). Hän halusi luoda ankaran absoluuttisen tieteen ilman ennakkoluuloja. Tämän tieteen tutkimuskohteena on täydellisen puhdas kokemus, joka on kaiken tieteellisen ajattelun perusta (Niskanen 2005, 101; Juntunen & Mehtonen 1977, 120; Juntunen 1986, 19). Hän kehitti fenomenologian ydinmenetelmän eli fenomenologisen reduktion. Sen tarkoitus oli pyrkiä kuvaamaan sitä tutkimusaluetta, johon kaikki objektiivisten tieteiden teoriat pohjimmiltaan viittaavat. Tällä tutkimusalueella hän tarkoitti tieteiden kokemuksellista ulottuvuutta, joka ikään kuin oletetaan jo valmiiksi tieteissä niiden teorioineen. (Taipale 2014, viitattu 8.3.2016.) Fenomenologisen reduktion soveltaminen on osana tämän työn empiiristä osiota, sillä käyttämässäni analyysimenetelmässä pyrin tarkastelemaan aineistoa ja tutkittavaa ilmiötä ilman ennako-oletuksia. Virtasen (2006, 155) mukaan kokemus on Husserlin filosofiassa tajunnallinen ilmiö. Objektiivinen tieto on puhtaassa kokemuksessa, jonka lähtökohta on ihmisen henkilökohtainen kokemus. Husserlin mukaan fenomenologia tarkastelee maailmaan intentionaalisesti kohdistuvaa tietoisuutta, eli sitä, miten todellisuus rakentuu ihmisen mielessä tietoisissa elämyksissä (Taipale 2014, viitattu 8.3.2016).

Husserlin filosofia on toiminut pohjana fenomenologisen erityistieteen kehittymiselle, ja häneltä on omaksuttu käsite *tajunta* osaksi fenomenologista tutkimusta. Tajunnan keskeisiä toimintaperiaatteita ovat intentionaalisuus ja mielellisyys. Kaikki kokemukset ovat subjektiivisia. (Virtanen 2006, 163.) Husserlin mukaan kaikki ihmisen tieto perustuu esiteoreettiseen kokemukseen, jota hän nimittää elämismaailmaksi. Ihmisen oma elämismaailma toimii kehyksenä kaikelle tiedolle, mitä ihmisellä on todellisuudesta. (Taipale 2014; Juntunen & Mehtonen 1977, 124–125.) Husserlin näkemyksen valossa ulkoinen maailma välittyy ihmiselle aina kokemuksessa. Fenomenologia on kiinnostunut niistä tavoista, joilla tietoisuus jäsentää ulkoista maailmaa. (Perttula 1995, 7.)

Husserlin oppilaan Martin Heideggerin fenomenologiaa kutsuttiin puolestaan hermeneuttiseksi fenomenologiaksi (Virtanen 2006, 156). Heidegger tutki olemassaoloa. Hän ymmärsi Niskasen (2005) mukaan Husserlia paremmin ihmistieteiden luonteen suhteessa tulkintaan, arkiseen elä-

mismaailmaan ja historiaan. Heideggerin filosofian mukaan ”maailmassa oleminen” oli ainoa varmana pidettävä asia. Heideggerin mukaan tieto muodostuu ihmisen ja ulkoisen maailman välisessä suhteessa. Hän oli eri mieltä Husserlin kanssa ajatuksesta absoluuttisesta elämismaailmasta, jossa ihminen olisi ikään kuin irrotettu omasta inhimillisestä todellisuudestaan. (Niskanen, 2005, 104; Virtanen, 2006, 156) Hänen mielestään ajatus täydellisestä reduktiosta, eli vaatimuksesta kohdata arkisia ilmiöitä ilman mitään ennakko-oletuksia, oli mahdoton (Niskanen 2005, 104–105; Backman ja Himanka, 2014, viitattu 8.3.2016).

Heidegger (2000) kuvaa olemista eri tavoin. Hän käyttää *täälläolon*-käsitettä (*Dasain*) yleisesti kuvaamaan olemista. Olemista on olemassa erilaisia. Hän erottaa inhimillisen ja ei-inhimillisen olemisen toisistaan sekä jakaa ei-inhimillisen olemisen *käsilläolevaan* ja *esilläolevaan* olemiseen. (Heidegger 2000, 66, 80, 85, 94–98.) Hänen mukaansa *täälläolo*, jolla hän viittaa inhimilliseen olemassaoloon poikkeaa muusta olemisestä (Heidegger 2000, 32–33). Virtanen (2006) toteaa, että *täälläolo* kuvaa ihmisen tilannetta, johon hän on syntynyt, kasvanut tai itse valinnut ja vaikuttanut. *Täälläolo* on myös kanssaolemista, sillä toisten ihmisten olemassaolo tuo täälläoloon myös sosiaalisen ulottuvuuden. (Virtanen 2006, 156.)

Ihmisen tapa olla maailmassa toimii pohjana asioiden ymmärtämiselle. Heideggerille hermeneutiikka tulkintana merkitsee kaikkea sitä ymmärtämistä, jota ihmiselle *täälläolostaan* on. Heidegger pyrkii filosofiassaan paljastamaan, ettei ihmisen olemassaolo ole käsitettävissä ilman maailmaa, jonka osa hän on. Yksilön kokemukset muodostuvat siitä maailmasta, jossa yksilö on olemassa (Heidegger 2000; Niskanen 2005, 103–106; Rauhala 1995, 95 – 96.) Heideggerin käyttämä *täälläolon* käsite on omaksuttu fenomenologiseen erityistieteeseen situationaalisuutena (Virtanen 2006, 163). Situationaalisuus vaikuttaa tämän opinnäytetyön aineiston analyysiin, sillä tutkijan täytyy fenomenologisessa tutkimuksessa aina huomioida tutkittavan henkilön olevan kietoutunut omaan todellisuuteensa.

2.3 Eksistentiaalinen fenomenologia ja holistinen ihmiskäsitys

Lauri Rauhalan fenomenologiassa yhdistyy sekä Husserlin että Heideggerin ajatuksia (Perttula 1995, 14). Rauhala (1993) toteaa, että ihmiskäsityksen määrittelemine on tärkeä lähtökohta tutkimukselle, sillä tutkimuksessaan tutkija sitoutuu aina välttämättä johonkin ihmiskäsitykseen

(Rauhala 1993, 68–69). Ihmiskäsityksen määrittelemisen on tärkeää tutkimuksen metodologian vuoksi, sillä metodin valinta määrittelee sen, mitä tutkija voi tutkimuskohteestaan saada selville. Kokemusta tutkittaessa tutkija ei lähesty ilmiötä esimerkiksi aivotutkimuksen näkökulmasta, sillä aivotutkimuksen metodit eivät tarjoa välinettä tavoittaa kokemusta. (Virtanen 2006, 161.)

Rauhala (1990) uskoo, että ihminen on olemassa kolmessa olemisen perusmuodossa. Nämä muodot ovat tajunnallisuus, kehollisuus ja situationaalisuus (Rauhala 1990, 35). Tutkittaessa kokemuksia, tutkijan on tärkeää ymmärtää ihmisen tajunnallinen tapa olla olemassa. Ihmisen tajunnallinen toiminta suuntautuu aina johonkin. Tajunta on prosessi, joka ilmenee mielellisen perusuonteensa kautta. Tajunnallisuuden perusrakenne on mielellisyys, joka tarkoittaa, että mielet ilmenevät ja suhteutuvat merkitsevyytensä avulla toisiinsa. Käsitteellisyys, ajattelu ja tunteet toteutuvat mielellisyytenä. Merkityssuhde syntyy, kun mieli on suhteessa johonkin ilmiöön tai kohteeseen, joka ymmärretään joksikin. (Virtanen 2006, 162; Perttula 1995 20; Rauhala 1990, 37–38.) Tässä opinnäytetyössä pyrin analysoimaan tutkimushenkilön soittamisen motivaatiosta muodostuneita merkityssuhteita, jotka rakentuvat hänen tajunnallisessa mielessään.

Kehollisuus käsittää ihmisen orgaanisena kokonaisuutena, joka sisältää aivot, verenkierron, hermoston, geenit ja niin edelleen. Nämä keholliset toiminnot eivät sisällä käsitteellisiä tai symbolisia ulottuvuuksia. Esimerkiksi aivot ovat toimivan ajattelun orgaaninen edellytys, sillä emme voi kokea asioita ilman aivoja. Kuitenkaan aivoja tutkimalla ei voida tavoittaa kokemuksia. (Virtanen 2006, 161–162; Perttula 1995, 17.) Ihmisen situationaalisuus merkitsee elämäntilanteisuutta, eli sitä, että ihminen on sidoksissa elämäntilanteensa rakennetekijöihin. Nämä tekijät ovat maantieteelliset olot, kulttuuri, yhteiskunta, muut ihmiset, arvot, normit ja niin edelleen. Situaatio vaikuttaa ihmisenä olemiseen. Joihinkin situaatiotekijöihin ihminen voi vaikuttaa itse, osaan taas ei. Elämäntilanteesta on lähtöisin suurin osa sisällöstä, josta tajunnan merkityssuhteet organisoituvat. Kun tutkitaan ihmisen kokemusta, tutkitaan samalla sitä, mistä kokemus on. (Virtanen 2006, 162–163; Perttula 1995, 18–19; Rauhala, 1990, 40–41.)

Rauhalan ihmiskäsitystä kutsutaan holistiseksi ihmiskäsitykseksi, joka tarkoittaa, että kukin näistä olemisen perusmuodoista edellyttää toisensa ollakseen itse olemassa. Lähtökohtaisesti olemismuodot ovat siis toisiinsa kytkeytyneitä. (Perttula 2002, 16–17; Rauhala 1990, 42–43.) Rauhalan ekstentiaalisessa fenomenologiassa tajunta tarkoittaa mieliä ja elämyksiä. Mielet ilmenevät aina jossakin tajunnantilassa, ja ne voivat olla havaintoja, tunteita, uskomuksia tai arvostuksia. Näistä erilaisista mielistä ihmisen kokemukset muodostuvat. (Latomaa 2005, 46–48.) Tässä opinnäyte-

työssä ihmiskäsitys perustuu holistiseen ihmiskäsitykseen. Tutkimushenkilö on olemassa kehollisena ja tajunnallisena ihmisenä, joka on omaan elämäntilanteeseensa kietoutunut.

2.4 Fenomenologinen erityistiede

Perttulan (1995) näkökulmasta fenomenologinen psykologia muistuttaa tapaustutkimusta, sillä se tutkii ihmisen yksilöllisiä ja yleisiä kokemussisältöjä. Hänen esittämässään fenomenologisessa psykologiassa ollaan kiinnostuneita ilmiöistä sellaisena, kuin se näyttäytyy ihmisen kokemuksessa. Kokemuksia tutkittaessa on huomioitava, että tutkitaan juuri tietyn ihmisen, ei kenenkään muun, subjektiivisia kokemuksia. (Perttula 1995, 60–61.) Fenomenologinen psykologia toimii luontevasti synonyymina fenomenologiselle erityistieteelle (Perttula 2005, 116).

Perttula on soveltanut tässä luvussa edellä mainittujen fenomenologisten suuntauksien tieteen-teoreettisia lähtökohtia empiiriseen tutkimukseen, jonka tuloksena on syntynyt hyvin spesifi fenomenologinen metodi (Virtanen 2006, 163). Tämän opinnäytetyön aineisto analysoitiin Juha Perttulan menetelmää soveltaen.

Fenomenologisen erityistieteen mukaan kokemus on suhde, joka sisältää sekä tajuavan ihmismielen eli subjektin ja hänen tajunnallisen toimintansa että kohteen, johon toiminta suuntautuu. Tätä suhdetta kutsutaan merkityssuhteeksi. Rauhalan tapaan myös Perttula käyttää todellisuuden sijaan käsitettä elämäntilanne, jonka eri ulottuvuuksia hän nimittää aiheiksi. Hän erottaa toisistaan aineellisen, ideaalisen, elämänmuodollisen ja kehollisen todellisuuden korostaen kuitenkin, että ihmisen elämäntilanne muodostuu kaikesta siitä, mihin hän on suhteessa. Jokainen merkityssuhde on kehityksensä alkuvaiheessa psykologisesti tiedostamaton, ja fenomenologinen erityistiede on kiinnostunut sekä tiedostamattomista että tietoisista kokemuksista. (Perttula 2005, 116–119.) Perttula (2005) käyttää käsitteitä *merkityksellistyä* ja *ymmärtää*. Hänen mukaansa elämäntilanne on se, joka merkityksellistyy, ja tajunnallinen toiminta se, joka ymmärtää. (Perttula 2005, 119.)

3 MOTIVAATIO

Motivaatio on moniulotteinen ilmiö, jonka kuvaamiseksi on kehitelty useita eri teorioita. Soittamisen motivaation tutkimus on suhteellisen tuoretta, eikä soittomotivaatiosta ole olemassa valmista yksiselitteistä teoriaa. Tässä luvussa määrittelen motivaation käsitteen ja tarkastelen oman tutkimuskysymyksen kannalta merkittäviä motivaatioteorioita. Luvun lopussa pureudun soittamisen motivaatioon erityisesti aikaisemman tutkimuksen näkökulmasta.

3.1 Motivaation määritelmä

Motivaation avulla pyritään selittämään, miksi ihmiset toimivat ja ajattelevat juuri tietyllä tavalla. Tutkimuksen kiinnostuksen kohteena ovat ihmisen toiminnan taustalla vaikuttavat tekijät. (Salmela-Aro & Nurmi 2005, 10.) Ruohotie (1998) toteaa motivaation olevan erilaisten motiivien aikaansaama tila. Motiivi on motivaation kantasana, ja sillä tarkoitetaan yksilön tarpeita, haluja, viettejä ja erilaisia sisäisiä liikkeelle panevia voimia sekä ulkoisia palkintoja tai rangaistuksia. Motiivit ovat tekijöitä ihmisen toiminnan taustalla. Ne virittävät ja ylläpitävät yksilön yleistä käyttäytymisen suuntaa. (Ruohotie 1998, 36–37.) Kosonen (2010) tiivistää motiivin tarkoittavan toiminnan perustetta. Motiivi antaa syyn aloittaa jonkin toiminnan, jatkaa jotakin toimintaa tai myös lopettaa toiminnan. (Kosonen 2010, 296.)

Motiiveja on olemassa niin kestoaltaan kuin voimakkuudeltaan erilaisia, ja erilaiset motiivit vaikuttavat kaikki osaltaan motivaation rakentumiseen. Lyhytkestoisista, tilannekohtaisista motiiveista rakentuu pitkäkestoinen motivaatio. Salmela-Aro ja Nurmi (2005) toteavat motivaation ilmenevän niin ihmisen yksittäisissä toiminnoissa kuin laajempina käyttäytymismallina läpi elämän. (Kosonen 2010, 296; Salmela-Aro & Nurmi 2005, 11) Ihminen ei tiedosta kaikkia motiivejaan, ja siksi tutkimuksissa pystytäänkin analysoimaan vain ihmisen voimakkaimmin tiedostettavia motiiveja (Kosonen 2010, 296).

Motivaatio on jatkuvasti ajassa ja eri tilanteissa muuntuva moniulotteinen ilmiö. Sen vuoksi sen määrittäminen ilman ulkoapäin annettuja määritteitä kuten motiivilistausta tai motiiviluokittelua on lähes mahdotonta. (Kosonen 2010, 296.) Tutkittaessa ihmisen motivaatiota, on hänen toimintaansa helpompi peilata johonkin valmiiseen teoreettiseen malliin. Austin, Renwick ja McPherson

(2007) esittävät motivaation olevan dynaaminen prosessi, johon laajimmillaan sisältyvät: 1) yksilön mielen sisäiset kognitiot kuten odotukset, ajatukset, tunteet, uskomukset, 2) sosiaalinen ulottuvuus eli opettajat, ystävät, vanhemmat, 3) motivoitunut toiminta ja 4) toiminnan tulokset eli oppiminen ja tavoitteiden saavuttaminen (Austin, Renwick & McPherson 2007, 213).

3.2 Motivaatioteoriat

Motivaatio on moniulotteinen ilmiö, jonka selittämiseksi on kehitelty lukuisia eri teorioita. Vielä ei ole onnistuttu kehittämään yleisesti hyväksyttävää motivaatioteoriaa, jolla ihmisen toimintaa voisi yksiselitteisesti kuvata. (Vartiainen & Nurmela 2005, 189; Hirvonen 2003, 76; Hallam 2009, 285). Motivaatiotutkimuksessa käytetään vaihtelevasti erilaisia käsitteitä ja mittareita. Motivaatioteorioita löytyy useita kymmeniä, joista kaikkien voi todeta käsittelevän ihmisen toiminnan virittymiseen ja ohjaamiseen liittyviä kysymyksiä. Yksilön henkilökohtaiset tavoitteet, uskomukset, oman toiminnan säätely ja emootioiden viriäminen ovat näkyvillä useissa teorioissa. (Kuusinen, Lehtinen & Vauras 2007, 177–179.) Hallam (2009) toteaa useiden teorioiden vaihtelevissa määrin korostavan motivaation kumpuavan joko yksilöstä, ympäristöstä tai näiden kahden vuorovaikutussuhteesta (Hallam 2009, 285).

3.2.1 Tavoitteet motiiveina

Motivaatiota tarkastellaan usein näkökulmasta. Malmberg ja Little (2005) määrittelevät tavoitteen asiaksi, jonka yksilö haluaa oppia, ymmärtää, hallita tai välttää (Malmberg & Little 2005, 129). Nurmi ja Salmela-Aro (2005) toteavat, että tavoitteilla ja päämäärillä viitataan tietoisia ja johonkin tiettyyn asiaan kohdistuvia motiivirakenteita (Nurmi & Salmela-Aro 2005, 10). Tavoitteellisuus ja motivaatio ovat osittain päällekkäisiä käsitteitä. Tavoitteellisuus määrittelee motivaation kestoa ja voimakkuutta. (Kosonen 2010; 296; 1997, 71.) Kosonen (1997) toteaa tavoitteellisuuden olevan edellytyksenä motivoitumiselle. Esimerkiksi soittotunnilla annettujen kappaleiden harjoittelu on tavoitteellista toimintaa, mutta ei silti täysin selitä motivoitumista. Jotta tavoitteita saavutettaisiin, täytyy soittamiseen liittyvään toimintaan sisältyä aina jonkinlainen kiinnostus. Pelkällä kiinnostuksen määrällä voidaan tilannekohtaisesti tarkastella soittamisen intoa tai puutetta. (Kosonen 1997, 72.)

Yksilön itselleen asettamat tavoitteet ohjaavat hänen käyttäytymistään. Sekä ympäristöstä kumpuavat tekijät että yksilön sisäiset persoonalliset tekijät vaikuttavat tavoitteiden asettamiseen. Jos ympäristö tyydyttää yksilön henkilökohtaisia tarpeita ja helpottaa henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisessa, motivaatio kasvaa. (Hallam 2009, 285–286.) Siinä, kuinka konkreettisia tai abstrakteja tavoitteita ihmiset itselleen asettavat, on eroja. Henkilökohtaisia tavoitteita myös arvioidaan eri tavoin esimerkiksi niiden tärkeyden, saavutettavuuden, kuormittavuuden, sosiaalisen tuen ja tunteiden perusteella. (Salmela-Aro & Nurmi 2005 159–160.) Usein ihmisellä on useita päällekkäisiä tavoitteita. Ne voivat olla lähtöisin niin yksilöstä itsestään kuin vallitsevasta tilanteesta ja ympäristöstä. Useimmat päällekkäiset tavoitteet parantavat arvosanoja ja oppimistuloksia. (Austin, Renwick & McPherson 2007, 215.)

3.2.2 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio

Motivaatioteorioiden kirjossa on joukko teorioita, jotka perustavat motivaation määritelmän ajatukseen, että motivaatio on joko sisäsyntyistä tai ulkosyntyistä. Kyseinen jaottelu on varsin käytetty, kun halutaan yhdistellä erilaisia teorioita ja tutkimussuuntauksia. Ulkosyntyisissä motivaatioteorioissa tarkastellaan sellaisia motiiveja, joihin voi vaikuttaa ihmisen ulkopuolelta. Sisäsyntyiset teoriat puolestaan käsittelevät sellaisia ihmisen sisäisiä kognitiivisia prosesseja, joihin ulkopuolelta on mahdollista vaikuttaa vain välillisesti. (Vartiainen & Nummela 2005, 190). Motivaatioteorioissa tiedostetaan, että yksilö voi itse vaikuttaa omaan käyttäytymiseensä. Teorioissa kuitenkin otetaan huomioon myös se, että ympäristö vaikuttaa yksilön tekemiin havaintoihin ja tulkintoihin, ja sitä kautta tekoihin palkitsemalla tai rankaisemalla tietynlaisesta käyttäytymisestä. (Hallam 2009, 285.)

Ajatus sisäisestä ja ulkoisesta motivaatiosta syntyi, kun amerikkalainen Edward Deci ajatteli, että motivaatioon voivat vaikuttaa joko yksilön sisäiset tekijät tai yksilön ulkopuoliset tekijät. Ulkoisessa motivaatiossa korostetaan yksilön ulkopuolisia tekijöitä kuten palkintoja ja rangaistuksia motivaatiota säätelevinä tekijöinä. Sisäinen motivaatio puolestaan tarkoittaa, että henkilö tekee tiettyjä asioita siksi, että se on sinällään palkitsevaa. (Salmela-Aro & Nurmi, 2002, 16.) Deci kuvaa motivaatiota autonomian ja kontrolloidun toiminnan käsitteillä. Autonominen toiminta on sisäsyntyistä toimintaa, johon ihmiset itse voivat vaikuttaa, kun taas kontrolloitu toiminta kumpuaa ympäristön asettamien vaatimuksien pohjalta. Teoriassaan hän esittää, että ulkosyntyinen toiminta voi myös muuntua autonomiseksi eli sisäsyntyiseksi, jota voi edesauttaa ulkoinen säätely, kuten palkkiot.

Sisäsyntyisessä toiminnassa yksilö alkaa ulkoisten palkkioiden sijaan arvostaa itse toimintaa ja sen seurauksia. (Salmela-Aro & Nurmi 2005, 16–17.) Byman (2002) kiteyttää, että sisäisesti motivoitunut käyttäytyminen tapahtuu siitä riemusta, jonka toiminta itsessään tuottaa. Ulkoisesti motivoituneeseen käyttäytymiseen liittyy aina käyttäytymisen seuraamus tai sen välttäminen. (Byman 2002, 28, 32.)

3.3 Soittamisen motivaatio

Maijala (2003) toteaa soittomotivaation olevan tärkein soittotaitoa ja -uraa eteenpäin vievä tekijä (Maijala 2003, 188). Soittamisen motivaatiosta ei esiinny yksiselitteistä teoreettista mallia. Hallamin (2009) mukaan tutkimus keskittyy hyvin pitkälti soittoharrastuksen aloittamisen ja jatkamisen taustalla esiintyviin motiivitekijöihin. (Hallam 2009, 285.) Systemaattista tutkimusta soittamisen motivaatiosta esiintyy suhteellisen vähän (Kosonen 1997, 71; Hirvonen 2003, 78). Lähtökohdat soittoharrastuksen motivaatiolle voivat olla hyvin erilaiset. Motivaatio soittamista kohtaan voi yksittäiselle musiikin harrastajalle ilmetä joko henkilökohtaisena huvina ja ajanvietteenä, tai toisille jopa omaa identiteettiä vahvasti määrittävänä tekijänä. (Hallam 2009, 287.)

Erja Kosonen (1997) esittää soittamisen motivaation rakentuvan erilaisista motiiveista, jotka vaihtelevat kestoltaan, voimakkuudeltaan, suunnaltaan ja sisällöltään. Näiden tekijöiden taustalla vaikuttavat soittajan persoonalliset ominaisuudet, hänen oma kokemusmaailmansa ja erilaiset tilannekohtaiset tekijät. Kososen mukaan vahvimmat motiivit, eli niin sanotut primääri-motiivit määrittävät motivaatiota, ja soittajasta itsestään kumpuavat sisäiset motiivit ovat aina osana hänen motivaatiotaan. (Kosonen 1997, 71.) Kosonen (1997; 2001; 2010) analysoi soittomotivaatiota kategorisoimalla soittamiseen liittyvää toimintaa eri nimikkein. Hän tarkastelee motivaatiota ryhmittelemällä soittamisen motivaation erilaisiksi motivaatiotyypeiksi. (Kosonen 2010, 297, 303.) Motiivit voidaan Kososen teoriassa jakaa kolmeen pääryhmään: *musiikillisiin motiiveihin*, *kontaktimotiiveihin* sekä *suoritus- ja saavutusmotiiveihin* (Kosonen 2001, 37–38; 2010, 304). Usein soittamisen motivaatio sisältää kaikkia kolmea motivaatiotyyppiä (Kosonen 2010, 304).

Kososen (2010) mukaan musiikilliset motiivit, eli soittamisen tuottama ilo, ovat selkeästi tärkeimpiä motiiveja soittamisen motivaatiossa (Kosonen 2010, 304). Myös Hirvosen pianonsoiton ammattipiskelijoita koskevassa tutkimuksessa paljastuu, että itse soittaminen ja musiikki ovat suurin motiivi soittamiselle (Hirvonen 2003, 77–78). Maijalan (2003) väitöskirja tukee samanlaisia

havaintoja. Tutkiessaan huippumuusikoiden soittomotiiveja, haastatteluista ilmeni, että tutkittavilla muusikoilla oli usein alusta alkaen herännyt kiinnostus musiikkia kohtaan. Suhde musiikkiin oli syventynyt vuosien aikana, ja muusikoille oli muodostunut intohimoinen ja palkitseva suhde musiikkiin. (Maijala 2003, 144–145.) Kyseisten tutkimusten pohjalta voidaan todeta, että voimakaimmin musiikin harrastajia motivoi musiikki itsessään, jolloin on kyse sisäisestä motivaatiosta.

Esimerkki äärimmäisestä sisäisestä motivaatiosta on tila, jota kutsutaan ”*flowksi*”. (Csikzentmihalyi 2005) Csikzentmihalyin (2005) motivaatioteoria perustuu käsitteeseen ”*flow*”, joka tarkoittaa tilaa, jossa ihminen on niin syventynyt toimintaansa, että aika ja paikka unohtuvat. Ihminen voi tietynlaisen toiminnan, kuten soittamisen, seurauksena päätyä tilaan, jossa kokemus itsessään tuottaa niin valtavaa iloa, että ihminen unohtaa hetkeksi muun maailman olemassaolon. (Csikzentmihalyi 2005, 19.)

Musiikki saa aikaan flow-kokemuksia niin musiikkia kuuntelemalla kuin itse musisoimalla (Csikzentmihalyi 2005, 164, 167). Kosonen (2010) toteaa, että soittamisen aikaansaamalle flow-elämykselle on tyypillistä tietynlainen hurmioituminen, jolloin soittaminen, soittaja ja musiikki tuntuvat oleman yhtä ilman ajan ja paikan asettamia esteitä (Kosonen 2010, 305). Maijala (2003) toteaa väitöskirjassaan huippumuusikoiden tavoittelevan erityisesti esiintymistilanteissa flow-elämyksiä, jotka muusikot kokevat optimaalisena soittokokemuksena. Niitä kokiessaan muusikot olivat hyvin tietoisia soittamisestaan, mutta tietoisuus omasta itsestä saattoi kadota. Haastateltavien mukaan musiikilliset flow-elämykset lisäävät motivaatiota. Elämykset koettiin niin voimakkaasti, että muusikko oli valmis satsaamaan sen eteen, jotta voisi kokea musiikillisen flow-elämyksen uudestaan. (Maijala, 2003, 170–175.)

Kososen (2010) mukaan musiikin sosiaalinen ulottuvuus, eli yhteismusisointiin ja opettajaoppilas-suhteeseen lukeutuvat kontakti- ja vuorovaikutusmotiivit ovat tärkeitä tekijöitä soittamisen taustalla (Kosonen 2010, 304). Hallam (2009) esittää, että ihmistä motivoi usein sosiaalinen hyväksyntä. Erityisesti, jos hyväksyntää saa joltain kunnioittamaltaan henkilöltä. (Hallam 2009, 258.) Maijalan (2003) väitöskirjan haastatteluista tulee ilmi, että muusikkoa voi innostaa harjoittelemaan joku toinen muusikko tai jonkin muu henkilö (Maijala 2003, 155). Hamann ja Cooper (2016) toteavat, että esimerkiksi nuoren musiikin harrastajan vanhemmilla voi olla suuri merkitys soittamisen harjoittelemiselle (Haman & Cooper 2016, 147). Nuorelle soittajalle oman perheen ja soitonopettajan tuki ja kannustus ovat hyvin merkittäviä motiiveja soittamiselle (Kosonen 2010, 297; Hirvonen 2003, 80; Maijala 2003, 190). Maijalan (2003) tutkimuksessa selvisi, että huippumuusikoille

kaikista motivoivinta soittamisessa oli esiintyminen. Halu esittää musiikkia ja omaa tulkintaa muille ihmisille korostui vahvasti muusikoiden vastauksissa. Esittämismotiivin perustana oli voimakas kiinnostus itse musiikkia kohtaan. (Maijala 2003, 157.)

Omaan kyvykkyyteen ja hallinnan tunteeseen liittyvät suoritus- ja saavutusmotiivit vaikuttavat myös positiivisesti soittamisen motivaation rakentumiseen (Kosonen 2010, 297–304). Myös Hallam (2009) ja Anttila (2000) esittävät, että tunne omasta kyvykkyydestä vaikuttaa motivaatioon (Hallam 2009, 286; Anttila 2000, 144). Halu kehittää omia soittoteknisiä taitojaan on Maijalan tutkimuksen tulosten perusteella tärkeää muusikoille (Maijala 2003, 158).

Ulkoinen motiivi soitonopiskeluun ei Kososen (2010, 197) mukaan ole riittävä motiivi vuosien harjoittelulle. Kuitenkin myös ulkoiset motiivit voivat vaikuttaa soittamiseen (Kosonen 2010, 297; Maijala 2003, 145.) Maijalan (2003) tutkimuksessa haastateltujen huippumuusikoiden vastauksista ilmenee, että ammattimuusikoiden soittomotivaatio rakentuu myös varsinaisen soittamistoiminnan ulkopuolisista tekijöistä. Konserttisalit, palkkiot, tunnustuksen saaminen tai esiintymisten tuoma julkisuus ja maine voivat motivoida ammattimuusikoita harjoittelemaan enemmän. Soittamisen ulkopuolelta kumpuavat ulkoiset palkkiot voivat siis lisätä ulkoista motivaatiota. Kuitenkin motivaatioon vaikuttavat usein sekä sisäiseen että ulkoiseen motivaatioon lukeutuvat motiivit. Huippumuusikoilla on kyky muuntaa onnistuneesti ulkoisia soittomotiveja sisäiseksi motivaatioksi. (Maijala 2003, 145, 157–158.)

Hallam (2009) kuvaa musiikin oppimiseen vaikuttavia tekijöitä motivaatiomallissa, jossa musiikin oppimisen motivaatio rakentuu erilaisista yksilöön ja ympäristöön liittyvistä tekijöistä ja niiden vuorovaikutussuhteista. Yksilöön liittyviä tekijöitä ovat pysyvät ja ennalta määräytyvät yksilölliset piirteet eli sukupuoli, temperamentti sekä henkilön fyysiset ominaisuudet, jotka kaikki osaltaan vaikuttavat musiikilliseen motivaatioon. Nämä tekijät ovat sidoksissa henkilön persoonallisuuteen ja minäkäsitykseen. Minäkäsitys kattaa ihanneminän, mahdolliset minät, itsetunnon ja minäpystyvyyden. Myös yksilön kognitiivisiin ominaisuuksiin kuten älykyys, metakognitiiviset taidot ja uskomukset omista kyvyistä vaikuttavat motivaatioon. Motivaatio rakentuu myös erilaisista tavoitteista eli pyrkimyksistä ja osa-tavoitteista, sekä ympäristötekijöistä, joihin voidaan katsoa lukeutuvan paikka, aika, sosiaaliset vaatimukset, kulttuuri, perhe, ystävät ja työ. Motivaatio on siis varsin kompleksi ilmiö, johon vaikuttavat kaikkien näiden tekijöiden muodostamat kokonaisuudet kognitiivisten prosessien kautta. Kognitiivisilla prosesseilla tarkoitetaan yksilön tekemiä tulkintoja ympä-

ristöstä sekä yksilön antamat perustelut onnistumisille ja epäonnistumisille. (Hallam 2009, 285–294.)

Motivoidun soittamisen kannalta kaikista optimaalisimpaan soittamiskokemukseen Kososen mukaan liittyy musiikillinen flow-kokemus, positiivinen hallintakokemus eli tunne omasta kyvykkyydestä, ja sosiaalinen ulottuvuus yhteismusisoinnin parissa. Toisille soittajille puolestaan yksinäisyys toimii edellytyksenä optimaaliselle kokemukselle. (Kosonen 2010, 305.)

4 MUSIIKKI AMMATTINA

Fenomenologisessa tutkimuksessa tutkijan tavoitteena on ymmärtää mahdollisimman tarkasti tutkittavan henkilön elämismaailmaa. Tässä luvussa käsittelem yleisesti, minkälaisista lähtökohdista käsin musiikin ammattilaisuus Suomessa yleensä rakentuu. Suomalainen musiikkiopistojärjestelmä tarjoaa tietyn väylän musiikin ammattilaisuuteen, ja tämän järjestelmän luomat olosuhteet niin sosiaalisine kuin historiallisine ulottuvuuksineen luovat tietynlaiset lähtökohdat ammatillisen identiteetin rakentumiselle.

4.1 Musiikin harrastaminen

Perusta aktiiviselle musiikin harrastamiselle luodaan lapsen kotona, ja kodin merkitys musiikkiharrastusten mahdollistamiselle ja tukemiselle on suuri. Säännölliseen musiikin harrastamiseen kuuluu monelle harrastajalle viikoittaiset soittotunnit ja määrätietoinen harjoittelu. Lähtökohtana musiikkiharrastuksille sen eri muodoissa on lapsen tai nuoren omakohtainen kiinnostus musiikkiin. Soittamisen aloittaminen aikuisena on edelleen harvinaista. (Kosonen 2010, 295–297, 302–303, 305.)

Suomalainen musiikkiopistojärjestelmä virallistettiin vuonna 1968 (Pohjannoro 2011, 10). Musiikkiopistojärjestelmä on kansainvälisesti arvostettu koulutus, jonka tavoitteena on tukea mahdollista ammattiuraa (Kosonen 2010, 307; Numminen 2013, 87). Musiikkioppilaitokset Suomessa keskittyvät edelleenkin pääasiassa länsimaisen taidemusiikin opetukseen, ja soitonopiskeluun liittyvät traditiot näkyvät yhä soitonopettajakoulutuksessa mestari-kisälli-mallina opettajalta oppilaalle (Kosonen 2010, 307; Huhtanen 2004, 83). Musiikkia opetetaan taiteen sekä laajan että yleisen opetussuunnitelman mukaan erilaisissa musiikkioppilaitoksissa, kansalais- ja työväenopistoissa (Numminen 2013, 87). Suurin osa musiikin perusopetuksen piirissä opiskelee musiikin laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa (Pohjannoro 2011, 10).

Musiikkiopistot, konservatoriot ja Sibelius-Akatemian nuorisokoulutus tarjoavat taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta (Musiikinopetus 2007, viitattu 9.4.2016). Laajan oppimäärän opetuksessa oppilaitos huomioi musiikkialan ammattikoulutuksen vaatimuksen, ja opetuksen tulee antaa valmiuksia musiikin elinikäiselle harrastamiselle sekä musiikin amat-

tiopintoihin jatkamiselle. Opetuksen tulee tukea myös kansallisen musiikkikulttuurin säilymistä ja kehittämistä. Instrumenttitaitoja ja musiikin perusteiden edistymistä arvioidaan ja kirjataan jokaisen oppilaan kohdalla vuosittain, ja suorituksista saadaan myös sanallinen palaute. Oppilasarvioinnin tulee musiikin perusasteen laajassa oppimäärässä tukea oppilaan hyvän itsetunnon kehittymistä sekä ohjata opiskelun tavoitteiden asettamista ja niiden saavuttamista. (Opetushallituksen määräys 41/011/2002, viitattu 9.4.2016.)

4.2 Harrastuksesta ammatti

Polku musiikin ammattilaisuutta kohti aloitetaan hyvin usein jo lapsena. Soittamisen opiskelussa on kyse erityisen taidon opiskelusta pitkän prosessin kautta, soittoharrastuksen aloittaneet lapset voivat soittaa jo nuorena hyvin vaativaa ohjelmistoa, joka vaatii runsasta ja säännöllistä harjoittelua. (Hirvonen 2003, 13–14.) Musiikin ammattiopintoja edeltää usein vuosia kestänyt musiikkiharjastus, joka tarkoittaa usein suomalaisen musiikkikoulutusjärjestelmän suorittamista (Kosonen 2010; Hirvonen 2003; Huhtanen 2004).

Ammattikorkeakoulujen perustamisen myötä musiikinammattiopinnot siirtyivät konservatorioilta ammattikorkeakoulujen alaisuuteen. Ennen ammattikorkeakoulujen syntymistä musiikinopiskelu perustui musiikkiopistoihin, joista ammattiopintoja jatkettiin joko konservatorioon tai Sibelius-Akatemiaan. Pohja ammattiopintoihin hankittiin musiikkiopistosta, konservatoriot profiloituivat instrumenttipedagogien kouluttamiseen, kun taas Sibelius-Akatemian erityisalueena oli korkeimman esittävän taiteen koulutus. (Huhtanen 2011, 118; Huhtanen 2004; 83.) Nykyään konservatorioiden muusikon koulutusohjelman merkitys on luoda väylä musiikin korkeakouluopintoihin, joita on mahdollista opiskella useissa eri ammattikorkeakouluissa ja Sibelius-Akatemiassa (Huhtanen 2004, 42; Huhtanen 2011, 118).

Musiikin korkeakouluopetusta annetaan Suomessa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa, ja musiikin koulutusohjelmia eri suuntautumisvaihtoehtoineen on useissa ammattikorkeakouluissa. Työelämäkeskeisyys on tärkeä arvo ammattikorkeakouluissa. Koulutuksen tavoitteena on korkea-tasoinen ja monipuolinen musiikkiosaaminen, ja merkittävää opinnoissa on taiteellisen osaamisen ja pedagogisten taitojen yhdistäminen. (Musiikinopetus 2007, viitattu 9.4.2016) Esittävän säveltäen koulutusohjelman tavoitteena on, että opiskelija tuntee oman soittimensa keskeisen ohjelmiston, tyyliä, tekniikat ja tulkintatavat sekä länsimaisen taidemusiikin keskeisen orkesteriohjel-

miston. Oman instrumentin soitonopetus alkeispedagogiikasta ammattiin valmistavaan koulutukseen kuuluu myös koulutusohjelman sisältöihin. (Taideyliopisto 2016, viitattu 13.5.2016.)

4.3 Muusikko

Huhtanen (2008) toteaa, että koska usein musiikin ammattiopintoihin päädytään pitkän musiikkiopisto-opiskelun seurauksena, opiskelijat ovat ammatinvalintaa tehdessään suuntautuneet pääasiassa muusikoiksi eivätkä opettajiksi. Tämä ilmiö on varsin perusteltua, sillä musiikin ammattilaisten koulutus perustuu perinteisesti yksilölliselle soittotaidolle, joka näkyy niin solistiksi kuin opetustyöhön suuntautuvien koulutuksessa. Musiikkiteosten tekninen, tulkinnallinen ja tiedollinen hallinta ovat koulutuksen kivijalka. (Huhtanen 2008, 39.) Iso osa muusikoksi opiskelevista toimii joko orkesterimuusikkona tai instrumenttipedagogina (Pesonen & Pohjannoro 2011, 62). Muusikkous on vahva osa musiikin ammattilaisuutta, vaikka esimerkiksi Sibelius-Akatemian solistiselta puolelta valmistuneiden ammattilaisten työ suuntautuisikin enemmän opetukseen kuin muusikon työn harjoittamiseen (Huhtanen 2004; 2008; Huhtinen-Hildén 2012).

Ammattimuusikot klassisen musiikin puolella toimivat usein orkesterimuusikkona, jolloin työllistäjinä toimivat sinfoniaorkesterit, kamariorkesterit ja erilaiset freelancerorkesterit. Työ koostuu oman instrumentin itsenäisestä harjoittelemisesta, varsinaisista orkesteriharjoituksista sekä konserteista. Orkesterimuusikoille voi tarjoutua tilaisuuksia toimia solistina. Nykyään orkesterimuusikot voivat esiintyä yhdessä myös kevyen musiikin yhtyeiden kanssa, ja myös lapsille suunnatut kasvatustyöprojektit ovat lisääntyneet. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2016, viitattu 23.4.2016.)

4.4 Soitonopettaja

Usein ammattikorkeakouluista valmistuvat musiikkipedagogit eli soitonopettajat suuntautuvat työskentelemään erilaisissa musiikkioppilaitoksissa sekä erilaisten järjestöjen järjestämissä musiikkileikkikouluissa. He voivat työskennellä myös yksityisinä soiton- tai laulunopettajina ja varhaisiän musiikinopettajina. Monet musiikkipedagogit valmistuvat nykyään ammattikorkeakouluista tutkintonimikkeellä Musiikkipedagogi (AMK), jonka pedagoginen osaamisalue perustuu hänen suorittamiinsa opintoihin. (Huhtinen-Hildén 2012, 14, 127.)

Musiikkipedagogit voivat opettaa sekä aloittelijoita että pitkälle edenneitä harrastajia, ja keskeinen osa työtä on innostaa oppilaita eteenpäin musiikinopinnoissaan. Usein opetus on yksilöopetusta, mutta myös ryhmäopetusta annetaan esimerkiksi orkesterisoitossa tai musiikin teoriassa. Musiikkipedagogin oma suuntautuminen määrittelee esimerkiksi sen, mitä instrumenttia hän opettaa. Jotkin musiikkipedagogit opettavat useitakin instrumentteja. Työhön kuuluu oppituntien organisoimisen, arvioimisen ja toteuttamisen lisäksi myös mahdollisten oppilaiden esiintymisien järjestäminen erilaisissa tapahtumissa. Usein työ painottuu ilta-aikoihin, ja työhön kuuluu usein tuntien pitämistä eri oppilaitoksissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016, viitattu 23.4.2016.)

Musiikkiopistot palkkaavat opettajiksi usein henkilöitä, jotka ovat suorittaneet joko ammattikorkeakoulutasoisen B-tutkinnon omalla instrumentillaan tai Sibelius-Akatemiassa suoritetun A-tutkinnon. Instrumenttipedagogiikka on pedagogisen osaamisen tärkein alue, mutta monipuolinen pedagogiikka tulee olemaan vaatimus musiikkipedagogien työssä. Nykyään myös ryhmäopetuksesta on tulossa välttämätön osa musiikkiopistojen opetusta, mikä ei perinteisesti ole kuulunut instrumenttipedagogiikkaan. Soitonopettajan tulee huomioida entistä paremmin oppilaansa lähtökohdat, ja lapsen omaa musiikillista varastoa ja ryhmätuntien mahdollistamaa kannustavaa vaikutusta tulee hyödyntää oppilaan motivaation kasvattamisessa. Arvellaan, että erilaisten oppijoiden osuus tulee kasvamaan musiikkiopistoissa, joten opettajalta vaaditaan aikaisempaa laajempaa kasvatuksellista osaamista. Nykyajan musiikkiopistot odottavat soitonopettajalta laaja-alaisuutta ja monipuolista ymmärrystä oppimisprosesseista ja oppimisen ohjaamisesta. Perinteinen mestari-kisälli-suhde eli kahdenkeskeinen opettajan ja oppilaan välinen suhde on siirtymässä kohti laajenevaa pedagogista vuorovaikutuskulttuuria, mikä tarkoittaa lisääntyviä ryhmätunteja ja esimerkiksi säännöllistä yhteydenpitoa lasten vanhempien kanssa. (Pohjannoro 2011, 15.)

Huhtanen (2004) selvitti väitöstutkimuksessaan pianistiksi koulutettujen naisten kokemuksia soitonopettajaksi tulemisestaan. Tutkimuksen aineiston pohjalta nousee esille ajatus siitä, että opettajaksi ”joudutaan”. Opiskelija ja heidän soitonopettajansa arvostivat tutkimuksen perusteella enemmän esiintyvänä taitelijana toimimista kuin soitonopettajana työskentelyä. Huhtanen toteaa, että musiikin ammatillinen koulutus näyttäytyy pudotuspelinä, jossa voittajista tulee esiintyviä muusikoita, ja soitonopettajaksi joudutaan sopeutumaan, mikäli ammatti muusikkona ei toteudu. Syynä ilmiölle voi olla se, että musiikin opiskelijat koulutetaan soittotaidoissaan niin pitkälle kuin se kunkin yksilön kohdalla on mahdollista, ja pedagogiikan opintoja tarjotaan opiskelijalle verrattain vähän sillä oletuksella, että opettaminen onnistuu sillä taustalla. Pedagogiksi kasvaminen tapahtuu Huhtalan mukaan usein itsenäisesti. Omalta soitonopettajalta omaksuttavat lähtökohdat

ja mallit vaikuttavat valtavasti pedagogiksi kasvamiseen. (Huhtanen 2004, 181–183.) Huhtanen-Hildén tulkitsee, että muusikko-opettaja-jännittää taustalla vaikuttaa tietynlainen sankarinpalvonta-ajatus, jossa esiintyvää taitelijaa pidetään opettajaa suurempana (Huhtanen-Hildén 2012 58).

Huhtanen-Hildénin tutkimuksessa musiikkipedagogien ammatillisen identiteetin rakentumisesta nousevat esiin seitsemän musiikkipedagogin ammatti-identiteettiä määrittelevä osa-alueita. Musiikkipedagogin ammatti-identiteetti muodostuu kyseisessä tutkimuksessa musiikkipedagogien haastattelun analyysien perusteella pedagogisesta taiteilijasta, musiikin opettajasta, luovuuden ja ilon kannattelijasta, taidelähtöisten menetelmien soveltajasta, turvallisesta kasvattajasta, reflektioivasta opettajasta ja vuorovaikutuksen asiantuntijasta. (Huhtanen-Hildén 2012, 117–118.)

4.5 Ammatti-identiteetti

Identiteetin rakentuminen merkitsee käsityksen muodostamista omasta yksilöllisyydestä, omista arvoista ja niistä päämääristä, joihin ihminen elämässään pyrkii. Identiteetin rakentuminen on aina vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa, ja yhteiskunta ja lähiyhteisö asettavat identiteetin etsimiselle rajat. Ihmisellä voidaan ajatella olevan useita identiteettejä, ja identiteetti antaa pohjan muun muassa ammatilliseen valintaan. Parhaimmillaan identiteetti on selkeä useilla eri elämäntilanteilla. Identiteetti on dynaaminen ilmiö, johon omat elämäkokemukset ja elämäntilanteet vaikuttavat. Identiteettiä työstetään läpi koko elämän, ja hyvin kehittynyt identiteetti on terveen persoonallisuuden keskeinen osa. (Fadjukoff 2009, 179, 184, 187, 191.)

Tullakseen musiikin ammattilaiseksi, täytyy omaksua musiikkiammatillaisen identiteetti. Soittajan identiteetti alkaa muodostua jo hyvin varhain. Merkittävä osa itsestä investoidaan soittamiseen usein jo lapsuudesta ja nuoruudesta lähtien. Soittajan identiteetin muodostumiseen vaikuttavat paljon hänen instrumenttiopettajansa, joiden kanssa muodostuu kahdenkeskinen vuorovaikutussuhde. Soittajille muodostuu myös eräänlainen ryhmäidentiteetti esimerkiksi teorialuntien yhteydessä ja soittokavereiden kautta. Usein lukion jälkeen korkeakouluopintojen kynnyksellä soittajilla on kehittynyt jonkinlainen musiikillinen identiteetti, sillä hän on ehtinyt kulkea pitkän polun musiikillisella tiellä jo ennen ammattitutkinnon suorittamista. Musiikin ammattiopinnoissa uuden tulokkaan on tärkeää tutustua kyseisen oppilaitoksen toimintakulttuuriin. Ryhmän jäseneksi tuleminen, koulutusohjelman normien omaksuminen sekä pääsy laajemmin musiikin ammattiin opiskelevien

ihmisten kulttuuriin, ovat tärkeitä tekijöitä oman musiikillisen identiteetin rakentumisessa. (Huhtanen 2004, 86, 92–93.)

Maijala (2003) tutki väitöskirjassaan huippumuusikoiden urakehitystä ja soittomotiivaatiota. Tutkimukseensa hän haastatteli 12:ta soittourallaan menestynyttä muusikkoa. Haastatteluista ilmeni, että soittajaidentiteetti alkaa usein vahvistua siinä vaiheessa, kun soittaminen muuttuu ammattimaiseksi. Musiikillinen minäkäsitys muodostuu vähitellen arvioimalla itseään soittamisen kautta. Huippumuusikoilla soittajaidentiteetti alkoi muodostua jo 11–16-vuotiaana. (Maijala 2003, 97.) Hirvonen (2003) toteaa, että persoonallinen musiikki-identiteetti muodostuu vuorovaikutuksessa sosiaalisen identiteetin kanssa, ja ammattiopintojen alkuvaiheessa persoonallinen musiikki-identiteetti voi olla vielä varsin jalostamaton. Oma musiikillinen identiteetti hahmottuu opintojen aikana, ja erilaiset musiikilliset tunnustukset ovat merkittävässä asemassa oman musiikillisen identiteetin rakentumisessa. (Hirvonen 2003, 134.)

5 TUTKIMUKSEN KULKU JA METODOLOGIA

Fenomenologisen lähestymistavan valinta tämän opinnäytetyön toteuttamiseen on perusteltua, sillä se tarjoaa sopivimman tavan tutkia kokemuksia (Varto 1992). Fenomenologisesta lähtökohdasta käsin tutkijan tavoitteena on ymmärtää tutkittavan henkilön kokemuksellinen ilmiö sellaisena kuin se on, ja kuvata se mahdollisimman muuttumattomana. Tämä tarkoittaa, että tutkijan tulee pyrkiä tietoisesti eroon omista ennako-oletuksistaan ja varoa peilaamasta aineistosta kumpuavia merkityksiä liikaa tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen. (Lehtomaa 2005, 163.) Kokemusta tulee tarkastella mahdollisimman objektiivisesti (Virtanen 2006, 169; Latomaa 2005, 50; Perttula 1995, 43–35).

5.1 Tutkimushaastattelu

Kokemusta tutkittaessa tutkimusaineiston hankinta täytyy toteuttaa siten, että ihminen kykenisi kuvailemaan kokemuksiaan mahdollisimman monipuolisesti, yksityiskohtaisesti ja avoimesti niin, että tutkija ohjaisi mahdollisimman vähän keskustelun kulkua (Perttula 2005, 137; 1995, 67; Lehtomaa 2005, 167). Kokemuksen tutkimukseen liittyy kuitenkin myös aina esiyymmärtämistä, eli tutkijan tavoite on tarkastella tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman objektiivisesti. Tutkijan oma elämäntilanne luo tietyt rajat hänen tajunnalliselle ymmärtämiselleen. (Perttula 1995; Varto 1992; Lehtomaa 2005). Soittamisen motivaatio on ilmiönä minulle itselleni varsin tuttu. Olen käynyt läpi musiikkiopistojärjestelmän, ja opiskelen musiikin ammattilaiseksi samalla pääinstrumentilla kuin tutkittava. Koen olevani kietoutunut osittain samoihin merkityskokonaisuuksiin kuin tutkimushenkilö. Voin siis hyödyntää omaa kokemusmaailmaani yrittäessäni ymmärtää tutkimushenkilön kokemusten merkityksiä.

5.1.1 Haastateltavan esitteleminen

Olen haastatellut tähän tutkimukseen yhtä musiikin ammattilaista hänen kokemuksistaan soittamisen motivaatiosta. Haastateltava on yli 40-vuotias musiikin maisteriksi Sibelius-Akatemian solistiselta puolelta 2000-luvun alussa valmistunut huilisti ja soitonopettaja. Tutkittava on aloittanut opintonsa yksityisellä soitonopettajalla 9-vuotiaana, mutta siirtyi pian aloittamisen jälkeen opiske-

lemaan musiikkiopistoon. Lisäksi hän kävi musiikkiluokat, ja osallistui esimerkiksi kesäisin musiikkileireille. Lukioikäisenä hän ei ollut vielä varma, mitä haluaa tulevaisuudessaan tehdä, joten hän haki toiseen kaupunkiin opiskelemaan etnomusikologiaa. Hän palasi kuitenkin jo puolen vuoden jälkeen takaisin kotikaupunkiinsa, ja haki seuraavana keväänä musiikin ammattiopintoihin.

Hän opiskeli muutaman vuoden Helsingin konservatoriossa nykyisin ammattikorkeakoulujen musiikkipedagogin tutkintoa vastaavaan tutkintoon tähtäävässä koulutuksessa. Opinnot jäivät kuitenkin kesken hänen päästyään Sibelius-Akatemian solistiselle puolelle. Hänellä on ollut useita eri soitonopettajia vuosien varrella. Hän on työskennellyt soitonopettajasta jo ammatillisen koulutuksen alkuajoista lähtien. Työpaikkoja on ollut useita yhtä aikaa, mikä on musiikkipedagogin työnkuvassa hyvin yleistä. Viimeiset vuoden hän on työskennellyt oman kotikaupunkinsa konservatoriossa ja muissa musiikkioppilaitoksissa soitonopettajana.

5.1.2 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Haastattelu on varsin käytetty tapa hankkia aineistoa fenomenologisessa tutkimuksessa, sillä se mahdollistaa tutkijan esittämät tarkentavat kysymykset ja keskustelunomaisen tilanteen (Virtanen 2006 170; Perttula 1995, 67). Haastattelussa ollaan kielellisessä vuorovaikutuksessa suoraan tutkittavan kanssa. Haastattelutilanteissa on mahdollisuus suunnata tiedonhankintaa itse tilanteessa, jonka avulla on mahdollista löytää helpommin vastauksien taustalla olevia motiiveja. Eikielellinen viestintä auttaa tutkijaa ymmärtämään haastateltavan vastauksia paremmin. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 34.) Tämän tutkimuksen tavoitteena on välittää kuvaa haastateltavan ajatuksista, käsityksistä, kokemuksista ja tunteista. Haastattelu on suora tapa tavoittaa näitä ihmismieltä koskevia ilmiöitä, sillä se on ennen kaikkea käsitteisiin, merkitykseen ja kieleen perustuvaa toimintaa. Haastateltavat henkilöt tuovat aina tilanteeseen aikaisemmat kokemuksensa, joihin suhteutettuna haastattelu tulee tulkita. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 41.)

Tässä tutkimuksessa haastattelumenetelmänä oli puolistrukturoitu teemahaastattelu. Tässä menetelmässä korostetaan haastateltavien elämysmaailmaan ja heidän määritelmiään tilanteista. Haastattelu etenee yksityiskohtaisten kysymysten sijaan tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Teemahaastattelussa otetaan huomioon ihmisten tulkinnat asioista ja se, että heidän antamansa merkitykset ovat keskeisiä, samoin kuin se, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 47–48.) Fenomenologisessa haastattelussa haastattelun teemoja ei tule

rajata liian ahtaasti, ja tavoiteltavaa olisikin, että kysymykset olisivat mahdollisimman avoimia, jotta ne antaisivat tutkimuskohteelle tilaa liittää antamiinsa vastauksiin kokemiaan mielikuvia ja elämyksiä kysytystä asiasta (Lehtomaa 2005, 170; Virtanen 2006, 170).

Haastattelu aineistonhankintamenetelmänä oli siis minulle luonnollinen ratkaisu, sillä oletuksenani oli, että keskustelun kautta haastateltava rohkaistuu kertomaan kokemuksistaan laajemmin kuin esimerkiksi kirjallisilla kysymyksillä. Haastatteluni runko oli puolistrukturoitu, eli olin miettinyt kysymyksiä valmiiksi tiettyjen elämänvaiheisiin eli teemoihin peilaten.

5.1.3 Haastateltavan tavoittaminen

Halusin löytää henkilön, joka on toiminut soitonopettajan ammatissa jo useamman vuoden. Otin yhteyttä erään konservatorion rehtoriin, joka lähetti minulle sähköpostilla useamman soitonopettajana toimivan henkilön yhteystiedot. Päädyin lähestymään vain yhtä opettajaa sillä perusteella, että hän oli nimenomaan huilupedagogi. Lähetin tutkittavalle henkilölle sähköpostia, jossa tiedustelin hänen halukkuuttaan osallistua tutkimukseen ja siihen liittyvään haastatteluun. Sain vastauksen heti ja sovimme haastattelun hänen työpaikalleen puolentoista viikon päähän.

Tutkimukseni varsinainen tutkimuskysymys avautui haastateltavalleni vasta haastattelupäivänä, sillä hän oli ymmärtänyt sähköpostiviestini perusteella, että tutkin hänen käsityksiään oppilaidensa soittomotiivaatiosta. Kun hän ymmärsi, että tutkimuskysymykseni on keskittynyt hänen omiin kokemuksiinsa, hän oli edelleen halukas ottamaan osaa tutkimukseen. Haastattelun yhteydessä täytimme tutkimuslupa-lomakkeen LIITE 1), jolla haastateltava sitoutui tutkimukseen. Korostin alusta asti sitä, että haastateltavan henkilöllisyys pysyy täysin anonyymina.

5.1.4 Haastattelun toteuttaminen

Haastattelu pidettiin tutkittavan henkilön työpaikalla hänen omasta ehdotuksestaan, ja paikkavalinta oli loistava, sillä se paikkana edustaa tutkimuskohteelleni tutkimuksen aiheeseen läheisesti liittyviä asioita. Haastattelu toteutettiin osuvasti paikassa, joka ilmenee tutkittavan kertomissa merkityksissä, eli on osa hänen elämismaailmaansa. Pohjustin haastattelua kertaamalla vielä tutkimukseni aiheen ja syyn. Aloitimme haastattelun konservatorion ravintolassa, mutta melun vuoksi siirryimme haastateltavan työhuoneeseen jatkamaan haastattelua. Yhteensä haastatte-

luun kului aikaa noin tunnin verran, ja tunnelma oli mielestäni lämmin ja välitön. Nauhoitin haastattelut puheen äänittämistä varten kehitettyyn sanelimeen ja puhelimeeni, jonka mikrofoni on suhteellisen hyvä. Kirjoitin myös muistiinpanoja tulostamaani haastattelurunkoon haastattelun aikana.

Tekemäni haastattelurunko (LIITE 2) oli mielestäni toimiva, sillä olin pyrkinyt esittämään kysymykseni sen verran väljästi, että haastateltava voisi tuoda mahdollisimman avoimesti omia kokemuksiaan esille. Etukäteen laadittu runko haastattelulle ei ole kaikista optimaalisin keino fenomenologisen tutkimuksen kannalta, mutta vielä haastattelua tehdessäni en ollut täysin varma aineistoni analyysitavasta. Olin kuitenkin kirjallisuuden avulla tutustunut fenomenologisen tutkimuksen lähtökohtiin, joten haastattelukysymyksiä laatiessani pyrin asettamaan kysymykset mahdollisimman avoimiksi. Rakensin haastattelukysymykset etenemään ajallisesti lapsuudesta aikuisuuteen, soiton harrastusvuosista ammattiopintojen kautta työelämään. Kronologinen järjestys kysymyksille oli toimiva. Haastateltava avautui kertomaan yksityiskohtaista ja tarkasti kuvailtua tietoa hänen kokemuksistaan soittamisesta niin lapsuudessa, nuoruudessa kuin aikuisuudessaakin. Haastateltava vastasi esittämiini kysymyksiin avoimesti, ja kuvaili kokemuksiaan tarkasti. Litteroin haastattelun myöhemmin analyysia varten. Litteroinnissa kiinnitin huomiota mahdollisimman tarkasti haastateltavan sanavalintoihin, äänenpainoihin, miettimistaukoihin ja yleisesti puhetapaan.

5.2 Aineiston analyysi

Opinnäytetyöni aineiston analyysi pohjautuu Amadeo Giorgin (1996), ja Suomessa Juha Perttulan eteenpäin kehittelemään fenomenologisen metodin soveltamiseen. Kyseisen menetelmän muokkaaminen tutkittavaan ilmiöön sopivaksi on tutkijalle enemmän velvoite kuin lupa (Varto 1992; Lehtomaa 2005, 181). Fenomenologisen tutkimuksen menettelytapojen tulee kyetä tavoittamaan tutkittavien ilmiöiden mielellisyys, sillä tutkimuksen kohteena ovat nimenomaan ihmisen tajunnalliset ilmiöt (Perttula 2005, 69). Virtanen (2006) esittelee Perttulan metodin vaiheet hyvin selkeästi artikkelissaan (Virtanen 2006, 182). Koko analyysimetodi keskittyy ratkaisemaan sen, miten yksilökohtaisia kielellisesti ilmaistavia merkityssuhteita voidaan käsitellä niitä vääristämättä tai niistä vieraantumatta (Perttula 1995, 89). Tutkittaessa kokemuksia soittamisen motivaatiosta motiivi nähdään merkityssuhteena. Soittamiseen liittyviä elämyksiä voidaan jäsentää kielellisesti. (Kosonen 2010, 197.)

Aluksi tutkijan tavoite on tutustua aineistoon mahdollisimman avoimin mielin. Litteroitua eli sanatarkasti kirjoitettua aineistoa tutkitaan niin, että tutkija pyrkii vapautumaan luonnollisesta asenteestaan ja tutustumaan aineistoon niin ennakkoluulottomasti kuin mahdollista. (Virtanen 2006, 183.) Litteroituani aineiston luin sitä huolellisesti läpi useaan otteeseen, ja pyrin tarkastelemaan sitä niin ulkopuolisin silmin kuin mahdollista. Äänitteen vuoksi minun oli helppo kuunnella haastattelu uudelleen, joten kuuntelinkin haastattelun moneen otteeseen ennen varsinaiseen analysointiin siirtymistä.

Varsinainen analyysi aloitetaan jäsentämällä tutkimusaineistoa muodostamalla alustavia sisältöalueita tutkittavasta ilmiöstä (Virtanen 2006, 184). Sisältöalueet ovat aluksi laajoja, ja analyysin edetessä niistä muodostetaan tarkempia sisältöalueita. Ajattelin sisältöalueet ikään kuin teemoiksi, joita aineistosta kumpusi selkeästi esille. Tässä vaiheessa analyysia erottelin kaksitoista erilaista sisältöaluetta aineistosta.

Eryyisesti **musiikki itse**, **harjoittelu**, **kilpailu** ja **opettajan vaikutus** nousivat selkeiksi sisältöalueiksi haastattelun pohjalta. Seuraavaksi aineisto jaetaan kokonaisuudessaan merkityksen sisältäviin yksikköihin. Tutkija muodostaa aina merkitysyksikön, kun hän kokee, että aineistosta kumpuaa uusi merkitys. (Virtanen 2006, 185.) Analyysin tässä vaiheessa erotin merkitysyksiköt toisistaan numeroinnin avulla. Löysin aineistosta yhteensä **111** erilaista merkitysyksikköä. Merkitysyksiköiden erottelun jälkeen haastateltavan toteamukset muunnettiin tutkijan yleiselle kielelle. (Virtanen 2006, 186.) Aineistoa tuntui tässä vaiheessa olevan yllättävän paljon. Tutkijankielellä kääntämisessä yritin olla täysin tulkitsematta tekstejä tässä vaiheessa, ja pyrkiä muuntamaan ne mahdollisimman muuttumattomina puhutusta kielestä kirjoitettuun kieleen.

Esimerkki litteroidun aineiston muuntamisesta tutkijan yleiselle kielelle:

”Ja ... (tota)... isä ois aina halunnu soittaa, ja isän kautta tavallaan on tullu klassinen musiikki tutuks, koska mejän isä kuunteli paljon klassista musiikkia. Et se on varmaan ollu se mikä on mut... innostanu, koska me aina autossa matkoilla niin koko ajan oli joku pyörimässä joku kasetti klassista. Et sitä kautta et mejän isä... se harrasti sitä (niinku) kuuntelijana.”

Klassinen musiikki tullut hänelle tutuksi isänsä kautta, joka tykkäsi kuunnella klassista musiikkia. Tämä innosti häntä. Automatoilla heillä soi aina klassinen musiikki.

Kun olin kääntänyt litteroidusta aineistosta löytyneet merkitysyksiköt yleiselle kielelle, sijoitin merkitysyksiköt erilaisten sisältöalueiden alle. Osa merkitysyksiköistä kietoutui useampaan sisältöalueeseen. Sisältöalueisiin jäsentämisen jälkeen kirjoitin kertomuksen sisältöalueittain integroimalla merkityksen merkitysyksiköistä tutkijan yleiselle kielelle käännetyt muunnokset yhdeksi kokonaisuudeksi. (Virtanen 2006, 187–188.) Havaitsin, että sijoitin osittain samoja merkitysyksiköitä eri sisältöalueiden alle, sillä jotkin merkityksistä liittyivät useampaan aiheeseen. Muuntaessani merkitysyksiköistä tutkijan yleiselle kielelle käännettyjä muunnoksia yhtenäiseksi tarinaksi, jouduin tutkittavan henkilöllisyyden salaamiseksi kertomaan jotkin asiat varsin suurpiirteisesti. Kirjoittaessani yhtenäistä kokonaisuutta merkitysyksiköistä, varmistuin koko ajan siitä, mitkä merkitysyksiköt lukeutuvat selkeämmin mihinkin sisältöalueeseen.

Haastattelun, litteroimisen, litteroidun tekstin lukemisen ja analyysin eri vaiheiden jälkeen aineistosta muodostui merkitysverkosto, joka sisälsi erilaisia sisältöalueita erilaisine merkitysyksiköineen. Alla havainnollistetaan esimerkki yhden sisältöalueen kuvailusta:

KILPAILU

Koulu järjesti kulttuurikilpailuja, jossa hän lauloi. Hän toteaa olevansa kilpailullinen ihminen. Hän harrasti lapsena myös yleisurheilua. Hän kävi kesäisin musiikkileireillä, joissa oli soittajia ympäri Suomea. Musiikkileireillä kuultuaan muiden soittajien kehittyneen, hän halusi itsekin harjoitella enemmän. Hän toteaa, että Helsingin konservatoriossaan opiskellessaan opiskelijoille tuli selväksi, että he ovat vain keskinkertaisia muusikoita jos opiskelivat siellä. Ellei opiskele Sibelius-Akatemiassa, niin ei ole soittajana mitään. Se, että Helsingin konservatoriolla opiskeli 17 huilistia yhtä aikaa, vaikutti hänen opintoihinsa positiivisesti. Kotikaupungissaan hän olisi ollut ainoa ammattioiskelija omassa instrumentissaan, kun taas Helsingin konservatoriossa oli paljon muitakin huilisteja, mikä oli hänestä hyvä asia.

Haastateltava kokee, että nykyään soittamisessa on kaikista ihaninta se, että soittamiseen ei liity enää samanlaista näyttämisen halua kuin nuorempana. Väärät äänet eivät enää häiritse. Musiikissa tulkitseminen, jonka hän kokee muutenkin musiikissa pääasiaksi, on hänelle ihaninta soittamisessa nykyään. Nuoruudessa vallinneet näyttämisen halu ja kilpailu eivät enää liity soittamiseen. Hän muistelee, että opiskeluaikana kilpailu ja muihin vertailu oli raskasta, ja hän halusikin päästä eroon kilpailusta soittajien välillä. Hän on iloinen että on päässyt kilpailemisesta eroon. Hän nauttii siitä että saa soittaa juuri niin kuin haluaa ilman arvostelemista.

Usein fenomenologisessa tutkimuksessa tutkittavia henkilöitä on enemmän kuin yksi, ja yleensä yksityisen merkitysverkoston kuvailun jälkeen analyysi siirtyy yksilötasolta yleiselle tasolle, jolloin merkitykset irrotetaan niiden alkuperäisistä yhteyksistä. Kuitenkin minun aineistoni koostui vain yhden yksilön haastattelusta, joten siirryin suoraan neljänteen vaiheeseen, jossa muodostetaan spesifit sisältöalueet laajempien sisältöalueiden pohjalta. Tämän jälkeen jokaiseen spesifiin sisäl-

töalueeseen lisätään tiivistetyt merkityksen sisältämät yksiköt. Jokaisesta spesifistä sisältöalueesta muodostetaan erikseen oma merkitysverkostonsa. Tämän jälkeen suhteutetaan jokaisen teeman spesifit sisältöalueet keskenään ja muodostetaan kunkin sisältöalueen yleinen rakenne. Viimeisessä vaiheessa yhdistetään sisältöalueiden yleiset merkitysverkostot, jolloin niistä muodostuu tutkittavan alueen yleinen merkitysverkosto. Eri sisältöalueiden painoarvo tulee huomioida lopullisessa yleisessä merkitysverkostossa. (Virtanen 2006, 190–195.)

Mielestäni analyysitapa oli tärkeä valita fenomenologisen tutkimuskentän piiristä, sillä se tarjoaa parhaimman työkalun analysoida kokemuksia. Kokemuksen tutkiminen tällä menetelmällä perustuu kielellisten ilmiöiden tutkimiseen, ja kieli ymmärretään fenomenologisessa tutkimuksessa merkityssuhteista muodostuvan kokemuksen esiintymistavaksi. (Perttula 1995, 87). Analyysimenetelmä oli varsin systemaattinen, ja monien vaiheiden ansioista aineistoa jäsenneltiin hyvin syvästi. Aineiston soveltaminen omaan tutkimuskysymykseeni sopivammaksi onnistui mielestäni yllättävän helposti.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen kohteena ovat musiikin ammattilaisen kokemukset soittamisen motivaatiosta. Lähestyin tutkimuskysymystä fenomenologisella menetelmällä, ja haastattelemani musiikin ammattilaisen kokemuksista muodostui yleinen merkitysverkosto, josta voidaan havaita soittamisen motivaation eri puolia. Aineistosta erottui sekä laajempia että rajatumpia sisältöalueita, joita käsittelen tässä luvussa teemoittain. Raportoin aineistosta kummunneet laajimmat sisältöalueet omina teemoinaan, ja pienemmät toisiinsa linkittyneet sisältöalueet omina teemoinaan.

6.1 Musiikki itsessään

Analyysin pohjalta selvisi, että musiikki itsessään on kantava voima soittamisen harjoittelun taustalla. Musiikki muodostikin yhden selkeästi havaittavimmasta sisältöalueesta. Musiikista omana sisältöalueenaan oli eroteltavissa haastattelun perusteella kolme erilaista spesifimpää sisältöaluetta, jotka olivat *kiinnostus musiikkia kohtaan, kuultu ja soitettu musiikki sekä tulkinta*.

”Et mulla ei ikinä oo ollu ongelmia siinä et jonku ois pitäny mua patistaa. Se on aina ollu semmonen ittestä lähtevä juttu.”

Haastateltava on alusta asti ollut hyvin kiinnostunut soittamisesta, ja halu soittaa on ollut aina hänestä itsestään lähtöisin. Mitä enemmän hän oppi soittamisesta ja musiikista, sitä vähemmän ymmärsi osaavansa, ja se motivoi häntä harjoittelemaan lisää. Nykyään erityisesti lomalla hänen tekee usein mieli soittaa spontaanisti. Omakohtainen kiinnostus omaa instrumenttiaan kohtaan on lähtökohtana koko hänen työnsä musiikkipedagogina ja muusikkona. Hän ei osaisi kuvitella harjoittavansa muuta ammattia kuin musiikkia. Erja Kososen (2010) mukaan jo nuorille soitonharjastajille selkeästi merkittävimpiä motiiveja soittamiselle ovat musiikilliset motiivit, jotka ilmenevät omakohtaisena kiinnostuksena musiikkia kohtaan ja esimerkiksi soitettavaa musiikkia kohtaan. (Kosonen 2010, 304). Myös Majjala (2003) toteaa, että ammattimuusikoille tärkeintä on sisäinen kiinnostus musiikkiin (Majjala 2003, 140). Hirvonen (2003) painottaa, että oppilaan itsensä motivoineisuus soittamiseen on ihanteellinen lähtökohta soitonopiskelulle (Hirvonen 2003, 70).

”Mut heti ku tulee loma ja sit niitä oppilaita ei siinä oo, niin tulee semmonen et oikeestaan määhän haluaisinkin soittaa.”

”No mua motivoi se, että tätä työtä ei kerta kaikkiaan jaksakaan tehdä muuten. Se on ainoa vaihtoehto...”

Hänen kotonaan kuunneltiin paljon musiikkia. Kuultuaan mieluisia kappaleita hän halusi oppia soittamaan niitä myös itse. Ammattiopinnoissaan hän koki, että mitä enemmän hän kuunteli musiikkia ja kuuli taitavien muusikoiden esiintymisiä, sitä enemmän hän halusi itse oppia soittamaan paremmin. Haastateltava on lapsesta asti kokenut musiikin voimakkaasti, ja liikuttuu musiikista helposti. Nykyään hän vertaa soittamista mindfulnesiin, mikä merkitsee hänelle esimerkiksi yhteen ääneen ja sen soimiseen ja tulkintaan keskittymistä. Musiikissa tulkitseminen, jonka hän kokee muutenkin musiikissa pääasiaksi, on hänelle ihaninta soittamisessa. Soittamisessa on Kososen (2010) mukaan havaittavissa myös terapeuttinen merkitys yhtenä motiivina. Kappaleiden emotionaalinen hallinta ja musiikillinen ilmaisu liittyvät taitoon tulkita musiikkia ja ilmaista itseään. Kappaleiden hallitsemiseen liittyvät motiivit kategorioidaan Kososen luokittelun mukaan suoritus- ja saavutusmotiiveihin. (Kosonen 2010, 304.) Maijalan (2003) havainnot tukevat ajatusta siitä, että musiikin tulkitseminen on muusikoille erittäin tärkeää. Tulkitseminen on musiikin ymmärtämistä ja yksi itseilmaisun keino. (Maijala 2003, 148, 150.)

”Kyllä mä koin, koen yhä, mutta koin silloin jo ihan lapsena että mä liikutuinkin hirveen helposti kaikesta musiikista, että mä koin sen hirveen voimakkaasti.”

Musiikilliset tunne-elämykset syntyvät hyvin monien eri mekanismien kautta. Musiikilla on todettu olevan voimakas vaikutus tunteisiin, ja osittain se selittyy sillä, että se tavoittaa ihmiskokemuksen niin monitasoisesti fysiologiselta tasolta kognitiiviseen prosessointiin. (Eerola & Saarikallio 2010, 266.)

6.2 Kilpailu

”Mää tykkäsin et mää olin aika kilpailullinen ihminen, et mää harrastin myös yleisurheilua. mul on ollut aika kova semmonen kilpailuvietti.”

Kilpailullisuus korostui useissa haasteltavan kokemuksessa. Kilpailullisuuteen vaikutti osittain hänen yleisurheiluharrastuksensa lapsuudessa. Kilpailuhenkisydestä on selkeästi ollut etua hänen musiikillisella urallaan. Jo lapsena hän osallistui mielellään koulunsa järjestämiin kulttuuri-kilpailuihin, ja nuorena käytyään musiikkileireillä, hän innostui harjoittelemaan lisää, kun oli kuullut muiden soittajien kehittyneen kuluneen vuoden aikana. Hirvonen (2003) toteaa väitöskirjassaan,

että leireillä vallitsee usein innostava ilmapiiri, joka lisää motivaatiota harjoitella (Hirvonen 2003, 68).

Haastateltava katsoi selväksi edukseen sen, että hänen ammattiopintojensa alkuvaiheessa hänen kanssaan samaa instrumenttia opiskelevia soittajia oli paljon. Hirvosen (2003) väitöskirjan tuloksista selviää, että vertaisryhmät merkitsevät soitonopiskelijoille paljon, ja erityisesti se näkyy ammattiopinnoissa. Usein musiikinopiskelijat näyttäytyvät toisilleen sekä ystävinä ja kuuntelijoina, mutta myös kilpailijoina. On varsin yleistä, että opiskelijat vertaavat suorituksiaan ja itseään toisiin opiskelijoihin. (Hirvonen 2003, 66–68.)

Eri instituutioiden välinen kilpailu heijastui myös haastateltavan kokemuksiin: hän tiedosti jo ammattiopintojensa alussa, että Sibelius-Akatemiassa koulutetaan Suomen taitavimmat soittajat. Vuosien kuluessa suhtautuminen kilpailemiseen on muuttunut merkittävästi, ja haastateltava on siitä erittäin iloinen. Airi Hirvonen (2003) toteaa väitöskirjassaan kilpailun usein aktivoivan soittamisen harjoittelua (Hirvonen 2003, 88).

”Että jos aattelee niinku ammattiopintoja nii määhän opiskelin Helsingin konsalla, ja siellä meille tuli selväksi että on keskinkertanen muusikko jos opiskelee täällä. Että pitäs olla akatemiassa. Et se oli vähä et ei oo niinku mitään.”

Suhtautuminen kilpailuun kuitenkin on muuttunut vuosien aikana. Haastateltava toteaa, että nuoruudessa vallinnut kilpailu soittajien keskuudessa oli raskasta, ja hän on iloinen, että nykyään kilpailu ei enää vaikuta hänen soittamiseensa.

”Siinä (musiikissa) ei oo niinku mitään enää semmosta näyttämisenhalua mikä ehkä nuorempana oli.”

6.3 Harjoittelemine

Haastateltava oli lapsesta saakka niin innostunut soittamisesta, että harjoittelu oli jo nuorena päivittäistä. Haastateltava soitti mielellään erilaisia etydejä eli harjoituksia ja kappaleita, ja piti harjoittelemisesta. Haastetta vaativat kappaleet ja teknisesti vaativat harjoitukset lisäsivät haastateltavan motivaatiota harjoitella enemmän. Nuoruudessaan hän harjoitteli päivittäin, ja lukiossa määrä oli suunnilleen 1,5 tuntia päivässä. Hän harjoitteli silloisen soitonopettajansa neuvomana päivittäin 45 minuuttia harjoituksia ja 45 minuuttia kappaleita. Majjalan (2003) väitöstutkimukses-

ta ilmenee, että ammattimuusikot nauttivat haasteiden asettamisesta ja tavoittelemisesta (Maijala 2003, 146). Hirvonen (2003) toteaa, että kussakin opiskelun vaiheessa on tärkeää, että kappaleiden vaikeustaso sopii opiskelijan taitoihin. Liian helpot kappaleet voivat turhauttaa, mutta liian haastavat kappaleet voivat aiheuttaa jopa paniikinomaista stressiä soittajalle. Ohjelmistovalinnoissa ja tavoitteiden asettamisessa opettajan tulee huomioida oppilaansa vahvuudet ja taipumukset. Sopivat haasteet voivat lisätä sisäistä motivaatiota soittamisen harjoittelua kohtaan. (Hirvonen 2003, 78.)

”Soitonopettaja sitte sano mulle että jos mä haluan ammattilaiseksi nii mun pittää harjotella paljo enemmän. Se sanoi, että pitää soittaa ainaki 45 minuuttii päivässä harjotuksia ja 45 minuuttii päivässä kappaleita, vähintään. Ja sitte mä aloinki tehä niin että mä aloin harjotteleen aamusin ennen koulua ja sitte vielä iltasin uuestaan.”

Aloitettuaan ammattiopintonsa hänen harjoittelumääränsä harrastusvuosiin lisääntyi paljon. Kun hän ymmärsi, kuinka paljon soittamisen kehittymisen eteen täytyy tehdä töitä, hän soitti lähes kaiken vapaa-aikansa. Aktiivisimpana aikana hän harjoitteli keskimäärin neljä tuntia päivässä. Maijalan (2003) mukaan omien soittotaitojen kehittäminen on iso motiivi soittamiselle. Uusien soittamiseen liittyvien asioiden oppiminen ruokkii motivaatiota (Maijala 2003, 146).

”Siinä vaiheesa ku oikeesti tajus että kuinka paljo töitä pitää tehä nii sitähän soitti koko ajan. Että mä harjottelin kyllä kaiken vapaan ajan mitä vaan oli.”

Nykyään hän kokee soittotaidon kehittämisen ja harjoittelun tärkeäksi muusikon ja musiikkipedagogin ammatissa. Harjoittelu on nykyään periodi-luonteista, ja haastateltava harjoittelee lähinnä esiintymisiä varten. Opetustyön keskellä jaksaminen ei harjoittelemiseen riitä. Aktiivisimpiin aikoihin verrattuna harjoittelun määrä on nykyään huomattavasti vähäisempää, mutta edelleen hän toteaa esimerkiksi soittavansa asteikot päivittäin läpi.

”Nykyään harjottelu on semmota periodi-luonteista. Elikkä jos on joku keikka tulossa nii sit harjotellaan, mutta sitte ku on arki ja on tätä opetustyötä, n ei kerta kaikkiaan useimmiten jaksa.”

Kososen (2010) mukaan kokemukset omasta pystyvyydestä ja hallinnan tunteesta ovat merkittäviä tekijöitä soittamisen taustalla. Velvollisuudentunne asettamia tavoitteita kohtaan on merkittävä motiivi. (Kosonen 2010, 304.) Maijalan (2003) mukaan ammattimuusikot korostavat harjoittelun määrän sijaan harjoittelun laatua. Maijalan aineiston perusteella kannattaa satsata enemmän laatuun kuin määrään: pelkät runsaat soittomäärät eivät ole menestymisen taakka. Hänen

tutkimuksensa perusteella tehokkainta harjoittelemista on ”harkittu harjoittelu”, joka on luonteeltaan suunnitelmallista ja tavoitteellista. (Maijala 2003, 139–140.) Haastateltava on harjoittelut erilaisia määriä erilaisten elämäntilanteiden mukaan. Nykyään hän toteuttaa paljon juuri harkittua harjoittelua, sillä harjoitteluun liittyy usein esiintymiseen liittyvä tavoite.

6.4 Opettajan vaikutus

Haastateltavalla on ollut niin harrastusvuosiensa kuin ammattiopintojensakin ajan monia eri soitonopettajia. Aineiston perusteella voidaan todeta, että soitonopettajat olivat merkityksellisessä asemassa hänen musiikillisella urallaan. Soitonopettajat vaikuttivat selkeästi häneen innostavalla tavalla lisäten soittamisen harjoittelun määrää, sekä auttoivat häntä itseään opetuksensa myötä ymmärtämään soittamisen merkityksiä hänen elämässään. Erityisesti muutamat opettajat eri elämänvaiheissa olivat hyvin merkityksellisessä asemassa hänen ammatillisen uransa kehittymisen kannalta.

Soitonopiskelijoiden kokemuksen perusteella usein juuri soitonopettajat ovat avainhenkilöitä musiikillisen uran kannalta. Soitonopettaja vaikuttaa paljon siihen, millainen kuva opiskelijalla kehittyi itsestään soittajana. (Hirvonen 2003, 79, 86.) Kosonen (2010) toteaa, että kontakti soitonopettajaan ja siihen liittyvä opettajan mallivaikutus sekä tuki ovat yksi tärkeimmistä kontaktimotiiveista soittamisen motivaatiossa. Parhaimmillaan opettajan kanssa voi muodostua lämmin ja avoin suhde, missä käydään avoimesti keskusteluja musiikkiin liittyvistä asioista. (Kosonen 2010, 304, 308.) Anttila (2000) havaitsi väitöstutkimuksessaan, että musiikkia opiskelevat luokanopettajaopiskelijat kokivat soitonopettajat motivoivina silloin, kun he kannustivat ja rohkaisivat heitä soittamisessa. Jos opiskelija kokee soitonopettajan henkilöksi, joka on kiinnostunut aidosti hänen edistymisestään, opiskelija ei halua omalla toiminnallaan tuottaa soitonopettajalle pettymyksiä jättämällä soittoläksyjä harjoittelematta. (Anttila 2000, 126–127.)

Haastateltava piti vaativista opettajista. Eräs mieleenpainuva opettaja opetti häntä hänen nuoruudessaan. Haastateltava koki pelkäävänsä häntä, mutta samalla koki pitävänsä soitonopettajastaan ja hänen opetustyylistään. Huhtasen (2004) mukaan soitonopettajilta välittyy erityisen suhteen kautta soittamisen periaatteisiin liittyvää tietoa oppilaalle. Jotta tämä omaksumisen prosessi olisi toimiva, täytyy suhde oppilaan ja opettajan välillä olla toimiva. (Huhtanen 2004, 95.) Haastateltava totesi, että ilman juuri kyseistä opettajaa hän ei ehkä olisi päätenyt ammattiopintoihin.

”Ja opettaja A:sta mä tykkäsin hirveesti koska -mä kyllä jännitin niitä tunteja iha hirveenä. Mut toisaalta se sopi mulle. Siinä oli mulle tarpeeks haastetta.”

Toisen vaativan opettajan hän muistaa ammattiopintojensa alkuvaiheista. Kyseinen opettaja oli puolestaan ratkaisevassa asemassa haastateltavan Sibelius-Akatemiaan pääsyssä.

”Ennen sitä mulla oli siis konsalla yhen vuoden opettaja B, ja hän oli semmonen tiukkis joka sano myös sitte että kuinka paljo niitä töitä pitää sitte oikeesti tehdä jos haluaa. Ja sen vuoden aikana mä tajusin sen että mä en oo tehny mitään töitä tähän asti. Mä opin sen vuoden aikana paljo ja pääsin sitte sinne akatemialle.”

Eräs opettaja muistui haastateltavalle mieleen opiskellessaan Sibelius-Akatemiassa. Opettajan erilainen näkökulma opettamiseen aikaisempiin soitonopettajiin verrattuna oli haastateltavasta virkistävää.

”Mulle sopi hyvin opettaja C, koska hän ei opettanu tekniikkaa. Häntä ei kiinnostanu mikää semmonen joku tekninen ongelma – Et se opetti musiikkia. Että hän oli kyllä niinku ehdottomasti semmonen jolta mä sitte loppupeleissä sitte tietenki - SAIN eväitä siihen musikkouteen.”

Kaikki kokemukset soitonopettajista eivät olleet pelkästään positiivisia. Haastateltava muisti muutamien soitonopettajien, joilta puuttui pedagogista otetta opettamiseensa. Hirvosen (2003) mukaan innostavuuden puute voi vaikuttaa negatiivisesti soittotuntien ilmapiiriin. Oppimisen edistymisen kannalta oppilaalle on tärkeää tunne siitä, että opettajan ammattitaitoon voi luottaa. (Hirvonen 2003, 83–84).

6.5 Musiikillinen identiteetti

Haastateltava kokee, että soittaminen on vaikuttanut hänen persoonallisuuteensa paljon. Musiikin identiteetti on haastateltavalle niin vahva, että hän toteaa, että soittotaito on yhteydessä hänen henkiseen kuntoonsa. Haastateltava on aineiston perusteella rakentanut musiikillista identiteettiään jo lapsuudesta asti, eikä osaa kuvitella työskentelevänsä millään toisella alalla.

”Kyllähän tää on niinku muokannu persoonaa iha hirveesti.”

Hirvonen (2003) toteaa, että solistisen koulutuksen saaneet opiskelijat toteavat musiikillisen identiteetin alkaneen muotoutua jo lapsuudesta alkaen. Menestyminen soitonopinnoissa lisäävät opiskelijan käsitystä itsestään muusikkona. Ammattiopintoihin sitoutuminen kulminoituu usein pääsyyntä solistiseen koulutukseen, jolloin opiskelija sosiaalistuu ympäröivän yhteisön vaatimuksiin. Persoonallisen musiikillisen identiteetin rakentumiseen vaikuttavat erilaiset saavutukset ja tunnustus. (Hirvonen 2003, 133–134.)

Hankalat vaiheet elämässä ovat vahvistaneet hänen suhdettaan musiikkiin. Häntä ovat kiehtoneet muutkin musiikkityylit kuin klassinen musiikki, mutta erilaisten vaiheiden kautta klassinen musiikki on kiehtonut häntä eniten. Maijala (2003) on havainnut väitöstutkimuksessaan, että muusikot kokevat haasteellisena oman musiikkisuhteensa ylläpitämisen ja kehittämisen (Maijala 2003, 146). Kosonen (2010) toteaa, että varsinkin soittajat, jotka ovat aloittaneet soittamisen nuorella iällä saattavat kohdata erilaisia motivaatiokriisejä musiikillisen polkunsuoralla varrella. Soittomotiivaatio on varsin tilannesidonnaista, eli voi vaihdella paljonkin eri elämäntilanteiden mukaan. Musiikki elämäntapana näkyy Kososen tutkimuksissa soitonopiskelijoiksi suuntautuneiden nuorten soittajaprofiileissa. Kosonen kiteyttää, että soitonopiskelija elää musiikissa – ei vain musiikista. (Kosonen 2010, 305–306.)

6.6 Soittamisen taustalla vaikuttaneet tekijät

Aineistosta oli löydettävissä sisältöalueita, jotka osoittautuivat selkeästi soittamisen motivaation taustatekijöiksi. Näitä sisältöalueita olivat **perhe**, **musiikkiluokat**, **toiset ihmiset** sekä **yhdessä soittaminen**. Erityisesti haastateltavan isä kuunteli runsaasti klassista musiikkia, ja haastateltavan toinen sisko oli musiikkiluokalla, ja harrasti musiikkiopistossa viulunsoittoa. Hänen isoisänsä oli soittanut mahdollisesti mandoliinia ilman muodollista musiikkikoulutusta. Hänen suvussaan esiintyi kevyen musiikin harrastajia. Nykyään haastateltava soittaa triossa, jonka kokee tärkeäksi osaksi elämäänsä. Kososen (2010) mukaan perheen tuki ja kannustus ovat merkittävässä asemassa nuoren musiikin harrastajan elämässä. Musiikkia harrastavan perheessä saattaa olla ammattimuusikoita, tai vanhemmat voivat olla aktiivisia musiikin harrastajia. Haastateltavan tapauksessa se tarkoittaa erityisesti isän harrastusta kuunnella paljon klassista musiikkia. Jos ystäväpiiristä tai perheestä löytyy muita musiikin harrastajia tai -ammattilaisia, se usein heijastuu positiivisesti soittomotivaatioon. (Kosonen 2010, 306.)

Haastateltava pyrki musiikkiluokalle ala-asteella, ja piti valtavasti musiikkiluokalla opiskelusta. Musiikkiluokilla soitetaan ja lauletaan paljon. Haastateltava oli ala-asteella erityisen innostunut nokkahuilun soittamisesta, ja runsaalla nokkahuilun soittamisella oli myöhemmin vaikutusta myös hänen instrumenttinsa valintaan.

Yksittäiset ihmiset ovat vaikuttaneet haastateltavan ammattiuralla etenemiseen. Hän tutustui ammattipianistiin vielä itse opiskellessaan Helsingin konservatoriolla, ja hedelmällinen kamarisoitto hänen kanssaan sai hänet harjoittelemaan soittamista entistä enemmän.

”Mutta sitten mä tapasin henkilön, joka oli Sibelius-Akatemiasta valmistunut pianisti ja me alettiin soittaa yhdessä. Ja se sitte jotenki sai mut tajuamaan, että kuinka paljo niitä töitä pitää tehdä.”

Maijalan (2003) väitöskirjasta kumpuaa esiin, että jonkin toinen henkilö voi lisätä soittomotiivaita. Hänen tutkimuksessaan eräs muusikko totesi, että toisesta ihmisestä voi saada inspiraatiota (Maijala 2003, 155).

6.7 Elämänmuutokset

Haastateltavan matka musiikin ammattilaiseksi ei ole ollut suoraviivainen. Toinen havaittava pienempien sisältöalueiden kokonaisuus oli muutokset haastateltavan elämäntilanteissa. **Muutoshakuisuus, elämyshakuisuus** sekä **sairastuminen** nousivat tärkeiksi teemoiksi haastattelun pohjalta. Muutoshakuisuus ilmeni haastateltavan elämässä siten, että lukioikäisenä hänelle iski uhma soittamista kohtaan. Hän halusi kokeilla tehdä jotain muuta, tai ainakin jotain muuta kuin klassista musiikkia. Häntä kiinnostivat lukioikäisenä monet muutkin asiat kuin musiikki. Hän muutti eri kaupunkiin opiskelemaan etnomusiologiaa, mutta palasi puolen vuoden jälkeen takaisin kotikaupunkiinsa. Hän jatkoi huilunsoittamista kotikaupungissaan tutulla opettajalla, jonka jälkeen hän pyrki ja pääsi ammattiopintoihin. Toiseen kaupunkiin muuttaminen opiskelemaan etnomusiologiaa oli hänen mukaansa eräänlainen testi hänelle itselleen, että kiinnostaako klassinen musiikki häntä tarpeeksi. Elämyshakuisuus korostui erityisesti haastateltavan nuoruudessa. Olleessaan suunnilleen 20-vuotias eli musiikin ammattiopintojensa alussa häntä kiinnosti omien sanojensa mukaan enemmän oman elämänsä eläminen kuin opinnot. Juhliminen ja elämykset kiehtoivat nuorta soittajaa. Hänen mielestään omalta musiikilliselta polulta poikkeamiset ovat auttaneet häntä ymmärtämään, kuinka merkityksellistä soittaminen ja musiikki hänelle ovat.

Maijala (2003) havaitsi tutkimuksessaan, että ammattimuusikoiden soittouralla on usein myös kriisivaiheita. Tutkimuksen mukaan yleisimmin motivaatio-ongelmia esiintyi muusikoiden ollessa 18-22-vuotiaita. Maijalan mukaan ilmiö voi selittyä sillä, että siihen nuoruudenvaiheeseen sisältyy psykososiaalisen kehityksen identiteettikriisi, jolloin tässä yhteydessä se tarkoittaa sitä, että soittaminen saattaa keskeytyä kyseisessä kehityksen vaiheessa. Jotkut ammattimuusikot saattavat joutua karsimaan muita harrastuksia nuoruudessaan, sillä musiikinopiskelu voi olla hyvinkin taivoitteellista jo lapsuudesta lähtien. (Maijala 2003, 162, 166.)

Haastateltava on työaikanaan sairastunut muusikoiden keskuudessa yleiseen stressin aiheuttamaan sairauteen, fokaaliseen dystoniaan, jonka seurauksena soittaminen oli lopetettava joksikin aikaa kokonaan. Fokaalisen dystonian seurauksena haastateltava kärsi myös masennusjaksoista. Haastateltava on kuitenkin selittänyt sairautensa, ja pystyi jatkamaan ammattinsa harjoittamista. Sen mahdollisuuden kohtaaminen, että soittaminen olisi pitänyt lopettaa kokonaan, on ollut haastateltavalle merkittävä oivallus soittamisen todellisesta merkityksestä hänen elämässään.

”Ku sen soittotaidon menettää, niin tajus kuinka paljo se merkkää.”

Myös Maijalan (2003) tutkimuksessa ilmeni samankaltainen tarina. Eräs ammattimuusikko oli joutunut kokemaan hyvin rankan jakson elämässään, jonka seurauksena hän oli löytänyt soittamiselleen tarkoituksen. Musiikillisen identiteettikriisin selättämisen seurauksena oma muusikkous voi saada hyvin lujan perustan. (Maijala 2003, 167.)

6.8 Soittamisen motivaatio musiikin ammattilaisen kokemana

Eniten haastattelemani henkilön soittomotivaatioon on vaikuttanut itse musiikki, jonka seurauksena haastateltava on läpi elämänsä harjoitellut soittamista runsaasti ja päätenyt rakentamaan identiteettinsä vahvasti soittajan identiteetille. Haastateltavasta itsestään lähtöisin oleva voimakas kiinnostus niin musiikin kuuntelemista kuin tekemistä kohtaan ilmeni useissa kokemuksissa. Musiikilla on selkeästi vahva emotionaalinen vaikutus haastateltavaan, ja musiikin tulkinnallinen ulottuvuus osoittautui erittäin tärkeäksi motiiviksi soittamisen harjoittamisessa. Musiikilliset merkityssuhteet olivat siis tärkeä motiivi soittamiselle. Toinen merkittävä tekijä soittamisen motivaatiossa on kilpailullisuus, ja kilpailu toimi erityisesti hänen nuoruudessaan yhtenä motiivina soittami-

selle. Pitkällä aikavälillä hän koki kuitenkin kilpailullisuuden raskaaksi, ja on tyytyväinen, että hänen nykyisessä elämäntilanteessa kilpailullisuus ei vaikuta soittamiseen.

Soitonopettajien voimakas vaikutus haasteltavan soittomotivaatioon erottui aineistosta hyvin selkeästi. Haastateltava arvosti erityisesti vaativia soitonopettajia, jotka eivät päästäneet häntä liian helpolla. Tietynlainen tavoitteellisuuden ja suoristuskeskeisyyden arvostaminen nousivat esiin, kun hän muisteli soitonopettajiaan, joista oli erityisesti pitänyt. On myös huomioitava, että erilaiset soitonopettajat erilaisine opetusmetodeineen sopivat haastateltavan eri elämänvaiheisiin ja musiikillisiin kehitystehtäviin eri tavoin eri aikoina. Eniten hänen tulkinnalliseen kehitykseensä ja oman muusikkouden vahvistumiseensa vaikutti hänen opettajansa Sibelius-Akatemiassa.

Soittamisen harrastamisen taustalta löytyi tekijöitä, jotka vaikuttavat haastateltavan soittomotivaatioon. Hänen perheessään kuunneltiin aktiivisesti klassista musiikkia, ja suvusta löytyi jonkin verran kevyen musiikin harrastajia. Haastateltavan vanhempi sisko oli jo aloittanut musiikkiopiston ja käynyt musiikkiluokat, kun haastateltava aloitti omat soittotuntinsa. Musiikkiluokkien vaikutus nousi esiin aineistosta varsin spontaanisti. Rungas musisointi, erilaiset kulttuurikilpailut ja erilaisen soittimien soittaminen innostivat haastateltavaa harjoittelemaan aktiivisesti ja kehittämään omia taitojaan. Merkittävä avainhenkilö soitonopettajien lisäksi haastateltavan elämässä oli eräs ammattipianisti, jonka kanssa hän ammattiopintojensa alkuvaiheissa soitti paljon.

Ura klassisen musiikin parissa ei ole aina ollut haastateltavalle itsestään selvää. Lukion jälkeen hän kokeilikin opiskella etnomusiologiaa, mutta päätyi jo puolen vuoden kuluttua takaisin kotikaupunkiinsa jatkamaan soittoharrastustaan. Seuraavana vuonna alkoivat musiikin ammattiopinnot Helsingissä. Nuorena ammattiopiskelijana haastateltavan sanojen mukaan oman elämän eläminen motivoi enemmän kuin opintoihin keskittyminen. Tärkeiden henkilöiden ja omien oivalluksien seurauksesta hän motivoitui kuitenkin soittamisesta ”rillutteluvuosien” jälkeen aivan uudella tavalla. Sairastuminen soittamisen estävään sairauteen oli haastateltavalle rankka kokemus. Sairastumisensa seurauksena hän ymmärsi, kuinka valtava merkitys soittamisella ja musiikilla hänen elämässään on. Vaikeat kokemukset ovat vahvistaneet hänen suhdettaan soittamiseen ja musiikkiin.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tarkoitus oli tavoittaa yhden musiikin ammattilaisen kokemuksia soittamisen motivaatiosta. Fenomenologinen tutkimusote ei ollut minulle entuudestaan tuttu, joten se vaati minulta runsaasti kirjallisuuteen ja metodologiaan tutustumista. Fenomenologisessa tutkimuksessa tavoitellaan äärimmäistä kykyä tutkijalta pyrkiä objektiivisuuteen ja välttämään liiallisia tulkintoja. Kuitenkin toisen ihmisen kokemusmaailmaa on tärkeää ymmärtää, jotta merkityksiä on mielekästä analysoida. Varto (1992) toteaa, että tutkijalla on aina omat ennakkokäsityksensä, intressinsä ja tietty situaatio, kun tutkimusta lähdetään toteuttamaan (Varto 1992, 27). Rauhalan (1993, 91) mukaan tutkijan minuus vaikuttaa tutkimukseen väistämättä. Tiedostin läpi tutkimuksen eri vaiheiden, että väkisinkin omat kokemukseni vaikuttavat siihen, kuinka tulkiten tuloksia. Pyrin silti aineistoa analysoitaessa toimimaan niin objektiivisesti kuin mahdollista.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuskriteereitä ei voi rinnastaa esimerkiksi luonnontieteellisen tutkimuksen luotettavuuskriteereihin. Tutkimusprosessin johdonmukaisuus on tärkeä piirre tutkimuksen onnistumisen kannalta. (Virtanen 2006, 202.) Tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt pitämään fenomenologista teoreettista lähestymistapaa pohjana ratkaisuille, joihin olen tutkimuksen toteutuksessa päätenyt. Aineiston hankinta haastattelemalla oli luonnollinen valinta saavuttaa tietoa kokemuksista, ja Perttulan menetelmän soveltaminen oiva keino jäsentää tutkimuksen aineistoa. Olisin voinut jättää haastattelun rungon vielä strukturoimattomammaksi, jotta haastateltava olisi voinut johdatella keskustelua itse vielä enemmän. Suurin haaste fenomenologisessa tutkimuksessa onkin lähestyä tutkittavaa ilmiötä sellaisena, kuin se haastattelemalleni ihmiselle ilmenee. (Lehtomaa 2005, 175.) En ollut aikaisemmin haastatellut ketään, joten se varmasti heijastui haastattelutilanteeseen.

Perttulan metodi, jota käytin työvälineenä aineiston analysoimiseen, oli mielestäni monivaiheisuutensa takia yllättävän haastava. Kuitenkin koen, että metodin avulla pääsin pureutumaan aineiston olennaisiin sisältöihin parhaalla tavalla. Tarkkaan ohjeita noudattamalla, kuitenkin niitä oman tutkimukseni lähtökohtaan soveltaen, onnistuin mielestäni löytämään aineistosta mielenkiintoisia soittamisen motivaatioon vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksen tulosta ei voi tarkastella yleisenä tuloksena soittamisen motivaatiosta, vaan se on esimerkki yhden ihmisen kokemusten pohjalta rakentuneesta merkitysverkostosta. Tämän tutkimuksen tulos on siis eräällä tapaa esimerkki yleisestä tiedosta. Halusin tutkia tässä tutkimuksessa vain yhtä ihmistä, sillä tahtoinkin pureutua

aineistoon mahdollisimman syvällisesti. Tapaustutkimus tarjoaa yhden ainutlaatuisen kuvauksen tutkittavasta ilmiöstä. Kuitenkin syvällinen toisen ihmisen kokemuksen ymmärtäminen tarjoaa paljon arvokasta tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Aiemman tutkimuksenkin puitteissa on aiheellista todeta, että soittamisen motivaatio on lähtökohtaisesti hyvin subjektiivinen ilmiö.

Tämän tutkimuksen tulokset tukevat jo olemassa olevaa tietoa soittamisen motivaatiosta. Tulosten perusteella musiikin itsensä voima ja tulkinnallinen ulottuvuus ovat vahvoja motiiveja soittamiselle. Lisäksi soittamisen sosiaalinen ulottuvuus, eli soitonopettajan ja perheen, sekä toisten ihmisten tuki, nousivat selkeästi esiin aineistosta. Kilpailullisuus voi jossain määrin lisätä soittamisen motivaatiota, mutta liiallisuuksiin menevä jatkuva kilpailu koetaan turhauttavaksi. Harjoittelun määrä näytti kasvavan sitä mukaa, mitä ammattimaisemaksi soittaminen muuttui. Työelämässä harjoittelu oli varsin vähäistä, ja perustui lähinnä esiintymisiin valmistautumisiin. Musiikillisen identiteetin merkitys nousi aineistosta esiin spontaanisti, ja haastateltava koki musiikillisen identiteetin hyvin vahvasti osana omaa itseään. Musiikin ja soittamisen merkitys kirkastuivat elämänmuutosten ja vaikeuksien myötä.

Suomessa koulutetaan paljon musiikin ammattilaisia, joten soittomotivaatioon liittyvät kysymykset niin harrastelijoiden kuin musiikinammattilaistenkin keskuudessa ovat tärkeitä soitonopiskeluun liittyviä tekijöitä. Erityisesti musiikinopettajien ja soitonopettajien tulee kyetä tiedostamaan soittamisen motivaatioon liittyviä tekijöitä, ja olla valmiita kohtaamaan mahdollisia motivaatio-ongelmia. Tietoa soittomotivaatiosta tarvitaan niin pedagogin työssä oppilaiden oikeanlaiseen motivoimiseen, kuin myös oman työssä jaksamisen reflektointiin. Musiikin ammattilaisena työskenteleminen edellyttää pitkäkestoista soittamisen motivaatiota, joten motivaation ylläpitämiseen liittyvien tekijöiden tiedostaminen on tärkeää.

Koen, että tämän opinnäytetyön tekemisen myötä olen itse kehittynyt ammatillisessa kasvussani, sillä olen tullut tietoisemmaksi soittamisen motivaatioon liittyvistä tekijöistä. Olen myös pohtinut paljon omaa suhdettani soittamiseen, ja koen oman musiikkisuhteeni vahvistuneen. Tulevana musiikkipedagogina tulen varmasti hyödyntämään tietoa soittamisen motivaatiosta omassa työssäni opettajana. Tulevan urani aikana tulen melko varmasti kohtaamaan motivaation ylläpitämiseen liittyviä haasteita, ja tietous soittamisen motivaation taustalla vaikuttavista tekijöistä auttaa minua ammattilaisena kohtaamaan motivaatioon haasteita.

Mielestäni aihetta olisi tärkeää tutkia lisää toteuttamalla samankaltainen tutkimus laajemmalla aineistolla. Tutkimus voisi keskittyä musiikinopettajien, musiikkipedagogien ja ammattimuusikkojen soittomotivaation rakentumista, ja selvittää, onko eri ammattia harjoittavien henkilöiden soittomotivaatiossa eroja. Soittomotivaation tutkimiseksi olisi kiinnostavaa toteuttaa pitkittäistutkimus, jossa samojen soittajien soittomotivaatiota tutkittaisiin pitkällä aikavälillä.

LÄHTEET

Anttila, M. 2000. Luokanopettajaopiskelijoiden pianonsoiton opiskelumotivaatio ja soittotuntien tunneilmapiiri Joensuussa, Jyväskylässä ja Petroskoissa. Joensuun yliopiston Kasvatustieteellisiä julkaisuja nro 58.

Austin, J., Renwick, J. & McPherson, E. 2007. Developing motivation. Teoksessa *The child as musician. A handbook of musical development* (toim. E. McPherson), 231 - 208. Oxford: Oxford University Press.

Backman, J. Himanka, J. 2014. Fenomenologia. Viitattu 8.3.2016,
<<http://filosofia.fi/node/2712#fenomenologia>>.

Byman, R. 2002. Voiko motivaatiota opettaa? Teoksessa *Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen uusia suuntia* (toim. P. Kansanen & K. Uusikylä), 25 - 41. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Csikszentmihályi, M. 2005. Flow. Elämän virta. Tutkimuksia onnesta, siitä kun kaikki sujuu. Helsinki: Rasalas Kustannus.

Eerola, T. & Saarikallio, S. 2010. Musiikkiharrastusten motivaatio. Teoksessa *Musiikkipsykologia* (toim. J. Louhivuori & S. Saarikallio), 295 - 309. Jyväskylä: Atena.

Fadjukoff, P. 2009. Identiteetti persoonallisuuden kokoavana rakenteena. Teoksessa *Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet* (toim. R-L. Metsäpelto, & T. Feldt), 179 - 193. Juva: PS-kustannus.

Giorgi, A. 1996. *Phenomenology and psychological Research*. Edited and with an introduction by Amedeo Giorgi. USA: Dusquesne University Press.

Hallam, S. 2009. Motivation to learn. Teoksessa *The Oxford handbook of music psychology* (toim. S. Hallam, I. Cross, & M. Thaut), 285 - 294. Oxford: Oxford University Press.

Hamann, L. D. Cooper, C.S. 2016. *Becoming a Music Teacher. From Student to Practitioner.* New York: Oxford University Press.

Heidegger, M. 2000. *Oleminen ja aika.* Suom. R. Kupiainen. Tampere: Vastapaino. Alkuperäisjulkaisu 1927.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö.* Tal- linna Raamatutrükikoda: Gaudeamus & Helsinki University Press.

Hirvonen, Airi. 2003. *Pikkupianistista musiikin ammattilaiseksi. Solistisen koulutuksen musiikin- opiskelijat identiteettinsä rakentajina.* Oulu: Oulu University Press.

Huhtanen, K. 2011. *Ammattikorkeakoulut ja musiikin koulutuksen suunta. Teoksessa Muusikko eilen, tänään ja huomenna – näkökulmia musiikkialan osaamistarpeisiin. Musiikkialan toimin- taympäristöt ja osaamistarve – TOIVE, loppuraportti. Sibelius Akatemian selvityksiä ja raportteja 13/2011 (toim. M. Muukkonen, M. Pesonen, & U. Pohjannoro), 118 - 126. Helsinki: Cosmoprint Oy.*

Huhtanen, K. 2008. *Rakentamassa tietoista soitonopettajuutta. Musiikkikasvatus. The Finnish Journal of Music Education (FJME) Vsk. 11 NRO 1-2/VOL. II NR. 1-2. 2008. Helsinki: Hakapaino, 37–48.*

Huhtanen, K. 2004. *Pianistista soitonopettajakasi. Tarinat naisten kokemusten merkityksellistäji- nä.* Helsinki: Hakapaino Oy.

Huhtinen-Hildén, L. 2012. *Kohti sensitiivistä musiikin opettamista – ammattitaidon ja opettajuu- den rakentumisen polkuja.* Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Juntunen, M. 1986. *Edmund Husserlin Filosofia. Fenomenologia ja apokadiktisen tieteen idea.* Helsinki: Gaudeamus.

Juntunen, M-L. 2014. *Mestarista opiskelijan ohjaajaksi, tukijaksi ja vierellä kulkijaksi? Kyselytut- kimus Sibelius-Akatemian opettajien opetukseen liittyvistä näkemyksistä. Musiikkikasvatus. The Finnish Journal of Music Education (FJME) 01 2014 Vol. 17, Helsinki: Hakapaino, 8–28.*

Juntunen, M. & Lehtonen, L. 1977. Ihmistieteiden filosofiset perusteet. Jyväskylä: Gummerus.

Kimmanen, S. 2011. Pohdintoja musiikkialan ja pianismin tulevaisuudesta. Teoksessa Muusikko eilen, tänään ja huomenna – näkökulmia musiikkialan osaamistarpeisiin. Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve – TOIVE, loppuraportti. Sibelius Akatemian selvityksiä ja raportteja 13/2011 (toim. M. Muukkonen, M. Pesonen, & U. Pohjannoro), 96 - 104. Helsinki: Cosmoprint Oy.

Kosonen, E. 1997. Kiinnostus soittamisen motiivina varhaisnuorilla. Musiikkikasvatus. 2 (1), 70–76.

Kosonen, E. 2010. Musiikkiharrastusten motivaatio. Teoksessa Musiikkipsykologia (toim. J. Louhivuori & S. Saarikallio) 295 - 309. Jyväskylä: Atena.

Kosonen, E. 2001. Mitä mieltä on pianonsoitossa? 13-15-vuotiaiden pianonsoittajien kokemuksia musiikkiharrastuksestaan. Jyväskylän yliopisto: Studies in the Arts 79.

Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Ikku-noita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin (toim. J. Aaltola & R. Valli), 28 - 45. Juva: PS-kustannus.

Latomaa, T. 2005. Ymmärtävä psykologia: psykologia rekonstruktivisena tieteenä. Teoksessa Kokemuksen tutkimus. Merkitys- tulkinta- ymmärtäminen (toim. J. Perttula & T. Latomaa), 17 - 88. Tartu: Dialogia Oy.

Lehtinen, E., Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY.

Lehtomaa, M. 2005. Fenomenologinen kokemuksen tutkimus: haastattelu, analyysi ja ymmärtäminen. Teoksessa Kokemuksen tutkimus -merkitys, tulkinta ja ymmärtäminen (toim. J. Perttula & T. Latomaa), 163 – 194. Tartu: Dialogia Oy.

Maijala, P. 2003. Muusikon matka huipulle – Soittamisen eksperttiys huippusoittajan itsensä kokemana. Sibelius-Akatemia. Helsinki: PB-Printing Oy.

Malmberg, L-E, D. Little, T. 2005. Nuorten koulumotivaatio. Teoksessa Modernin motivaatiopsykologian perusteet (toim. K. Salmela-Aro & J-E, Nurmi), 127 – 144. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Musiikinopetus.fi. 2007. viitattu 9.4.2016,
<<http://www.musiikinopetus.fi>>.

Niskanen, S. 2005. Hermeneuttisen psykologian tieteenfilosofinen traditio. Teoksessa Kokemuksen tutkimus (toim. J. Perttula & T. Latomaa), 90 - 114. Dialogia Oy.

Opetushallitus, 2002. Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. viitattu: 9.4.2016,
<http://www.oph.fi/download/123013_musiik_tait_ops_2002.pdf>.

Perttula, J. 1995. Kokemus psykologisena tutkimuskohteena. Tampere: SUFI

Perttula, J. 2005. Kokemus ja kokemuksen tutkimus: fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Modernin motivaatiopsykologian perusteet (toim. K. Salmela-Aro & J-E, Nurmi), 115 - 162. Tartu: Dialogia Oy.

Pesonen, M. & Pohjannoro, U. 2011. Tulevaisuuden orkesterimuusikon osaamistarpeet. Teoksessa Muusikko eilen, tänään ja huomenna – näkökulmia musiikkialan osaamistarpeisiin. Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve – TOIVE, loppuraportti. Sibelius Akatemian selvityksiä ja raportteja 13/2011 (toim. M. Muukkonen, M. Pesonen, & U. Pohjannoro), 51 - 63. Helsinki: Cosmoprint Oy.

Pohjannoro, U. 2011. Näkymiä musiikkiopistojen tulevaisuuteen. Teoksessa Muusikko eilen, tänään ja huomenna – näkökulmia musiikkialan osaamistarpeisiin. Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve – TOIVE, loppuraportti. Sibelius Akatemian selvityksiä ja raportteja 13/2011 (toim. M. Muukkonen, M. Pesonen, & U. Pohjannoro), 10 - 26. Helsinki: Cosmoprint Oy.

Rauhala, L. 1990. Humanistinen psykologia. Helsinki: Yliopistopaino.

Rauhala, L. 1995. Tajunnan itsepuolustus. Helsinki: Yliopistopaino.

Rauhala, L. 1993. Ekstentiaalinen fenomenologia hermeneuttisen tieteenfilosofian menetelmänä. Tampere: Tampereen yliopisto.

Rauhala, L. 2009. Henkinen ihminen. Henkinen ihmisessä & ihmisen ainutlaatuisuus. Tampere: Juvenes.

Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen, Sainio, A. (Toim.) Helsinki: Py Edita Ab.

Salmela-Aro, K. & Nurmi, J-E. 2005. Modernin motivaatiopsykologian perusta ja käsitteet. Teoksessa Mikä meitä liikuttaa? Modernin motivaatiopsykologian perusteet (toim. K. Salmela-Aro & J-E, Nurmi), 10 - 27. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Salmela-Aro, K. 2009. Henkilökohtaiset tavoitteet elämän kulussa. Teoksessa Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet (toim. R-L. Metsäpelto & T. Feldt), 129 - 143. Juva: PS-Kustannus.

Taideyliopisto 2016. Koulutustarjonta. Viitattu 13.5.2016,
<<http://www.uniarts.fi/siba/puhaltimet-ly%C3%B6m%C3%A4soittimet-harppu>>.

Taipale, J. 2014. Husserl, Edmund. Viitattu 8.3.2016,
<<http://filosofia.fi/node/4936>>.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2016. Orkesterimuusikko. Ammattinetti. Viitattu 23.4.2016,
<http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/173_ammatti>.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2016. Musiikkipedagogi. Ammattinetti. Viitattu 23.4.2016,
<<http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/58171edd0a6534460189f687f3350bb3>>.

Vartiainen, M. & Nurmela, K. 2005. Tavoitteet ja tulokset – motivaatio ja palkitseminen työelämässä. Teoksessa Mikä meitä liikuttaa? Modernin motivaatiopsykologian perusteet (toim. K. Salmela-Aro & J-E, Nurmi), 188 - 210. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Tampere: Tammerpaino Oy.

Virtanen, J. 2006. Fenomenologia laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Teoksessa Laadullisen tutkimuksen käsikirja (toim. J. Metsämuuronen), 151 - 211. Gummerus Kirjapaino Oy.

TUTKIMUSLUPA

LIITE1

Tutkimuslupa 30.3.2016

Kerään aineistoa opinnäytetyöhöni. Tutkimukseni aiheena on soittomotivaatioon vaikuttavat tekijät. Aineisto kerätään haastattelemalla tutkittavaa henkilöä kerran. Tutkimustulokset on mahdollista saada tutkimuksen valmistuttua vuoden 2016 aikana. Kyseessä on tapaustutkimus, johon kuuluu yksi haastattelu. Pidän tutkittavan henkilön henkilöllisyyden anonymina. Tutkittava voi missä vaiheessa tahansa keskeyttää tutkimuksen, mutta toivon kuitenkin sitoutumista. Tutkimuksen aineisto joko hävitetään tai säilytetään luottamuksellisesti.

Suostun yllämainittuihin ehtoihin ja osallistun tutkimukseen.

Tutkittava:

Nimi:

Sähköposti:

Puhelin:

Tutkija:

Nimi:

Sähköposti:

Puhelin:

Paikka ja päivämäärä

Allekirjoitus

Haastattelu ke 30.3.2016 klo 12.00

1.PERUSTIEDOT

Nimi

Ikä

Syntymäaika ja -paikka

2. LYHYT HISTORIA MUSIIKINOISKELUSTA JA TYÖELÄMÄSTÄ

- Oppilaitokset

-Opettajat

-Suoritetut instrumenttitutkinnot ja niiden suoritusvuodet

- Suoritetut ammattitutkinnot ja niiden suoritusvuodet

-Työpaikat, työnimikkeet ja työtehtävät sekä vuodet, jolloin olet kussakin työpaikassa toiminut

MUSIIKKIHARRASTUKSEN ALOITTAMINEN

3.Harrastettiinko perheessä/suvussasi musiikkia?

4. Minkä ikäisenä aloitit soittoharrastuksen?

5. Miksi aloitit soittamisen harrastamisen?

SOITTAMINEN LAPSENA/NUORENA

6. Mitkä tekijät koit tärkeäksi soittamisessa lapsena/nuorena?

7. Miten paljon käytit aikaa soittamisen harjoitteluun harrastaessasi musiikkia? Miksi?

8. Millainen/millaisia olivat soitonopettajasi harrastusvuosinasi?

MUSIIKIN AMMATTIOPINNOT

9. Mitkä tekijät vaikuttivat valintaasi pyrkiä musiikin ammattiopintoihin?

10. Kerro mahdollisista käännekohdista tai avainhenkilöistä soitonopiskelussasi?

11. Muuttuiko harjoittelun määrä opiskeluaikanasi, jos muuttui, miten?

12. Mitkä tekijät motivoivat sinua harjoittelemaan soittamista opiskeluaikanasi?

13. Millainen/millaisia olivat soitonopettajasi opiskeluaikanasi?

AMMATTI MUSIIKKIPEDAGOGINA

14. Koetko soittotaidon kehittämisen ja harjoittelemisen tärkeäksi?

15. Onko harjoittelun määrä muuttunut aikaisempiin vuosiin (harrastaminen, opiskelu) verrattuna, jos on, miten?

16. Mitkä tekijät motivoivat sinua eniten soittamaan?

17. Mitkä asiat koet soittamisessa tärkeäksi?

+

19. Oletko jossain vaiheessa harkinnut soittamisen lopettamista? Miksi?

20. Jos olet meinannut lopettaa soittamisen, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet valintaasi jatkaa?